

ŠIUOLAIKINIO KARIO PORTRETAS

2010 m. konkurso dalyvių geriausi kūriniai

© Lietuvos Respublikos
krašto apsaugos ministerija

© Lietuvos žurnalistų
sajunga

© Nacionalinė žurnalistų
kūrėjų asociacija

Turinys

- Įžanga ... 4psl.
- Lukas Kalvaitis ... 7 psl.
- Karių sveikinimai ... 8-11 psl.

Laureatai spaudos ir interneto kategorijoje

- Eglė Digrytė ... 14 psl.
 - Mėnulio šalies kariai ... 15-23 psl.
- Lina Tumasonienė ... 23 psl.
 - Garbę galima prarasti tik vieną kartą ... 24-30 psl.
- Kristina Chlynova ... 32 psl.
 - Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse ... 33-37 psl.
 - Lietuvos karių dienos ir naktys tolimajame Čagčarane ... 38-45 psl.
- Andrius Jurgaitis ... 46 psl.
 - Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas ... 47-51 psl.

Kiti išskirtiniai kūriniai

- Živilė Kavaliauskaitė ... 54 psl.
 - Prikeliami mūšiai su bermontininkais ... 55-57 psl.
 - Keturių brolių dinastija ... 58-61 psl.
- Jurgita Činkienė ... 62 psl.
 - Teroristų sprogmenis lietė ir lietuvių karių rankos ... 63-67 psl.
- Eglė Kasperavičiūtė ... 68 psl.
 - Kapitonas laivą pavadintų sūnaus vardu ... 69-73 psl.
- Dalia Zibolienė ... 74 psl.
 - Karininkė ALEX karinių misijų negarbina ... 75-77 psl.
- Augustas Didžgalvis ... 78 psl.

Laureatų darbų recenzijos

- Aldona Žemaitytė ... 82-83 psl.
- Vytautas Žeimantas ... 84-85 psl.
- Eglė Nenortaitė ... 86-87 psl.

2009 metais Lietuvos žiniasklaidos atstovai konkursui „Lietuvos kario portretas“ pateikė beveik 40 kūrinių. Kasmet konkurso temų geografija plečiasi, nors pagrindinis žurnalistų dėmesys nukreiptas į Goro provinciją Afganistane, kur lietuvių kariai sėkmingai vykdo taikos misiją – vietiniams gyventojams padeda atkurti pilietinio karo sugriautą ekonominį, socialinį, kultūrinį ir psichologinį gyvenimą. Tai kilni misija, kaip rodo mūsų karių portretai, regimi įvairių žiniasklaidos priemonių žurnalistų akimis.

Mūsų kariai – humaniški, narsūs, jautrūs, atsakingi savanoriai, suprantantys kitos kultūros žmonių išorinį ir vidinį gyvenimą, į to gyvenimo ypatumus įsigilinę su visu savo atsakingumu. Šiame leidinyje, kur spausdinami ne tik konkurso laureatų, bet ir kitų žurnalistų geriausi darbai, pamatysime mozaiką, sudėliotą iš mažų, bet ryškių psichologinių akmenėlių – mūsų karių gyvenimo ir darbų kasdienybės ir švenčių, iš studijų ir prakaito lašų atsakingame, rizikingame, daug žinių ir išminties reikalaujantiame jų darbe.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos žurnalistų sąjungos ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos kūrybinio konkurso „ŠIUOLAIKINIO KARIO PORTRETAS“ vertinimo komisijos 2010 m. kovo 15 d. posėdžio protokolo išrašas

Kūrybinio konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ tikslas – išrinkti geriausias 2009 metais (2009 01 01–2009 12 31) šalies žiniasklaidoje (nacionalinėje, regioninėje ar rajoninėje spaudoje – išskyrus Krašto apsaugos sistemos leidinius), taip pat radijuje ir televizijoje, interneto portaluose ir tinklapiuose viešai skelbtas publikacijas, vaizdinius ir garsinius kūrinius (reportažus, laidas ir pan.) „Šiuolaikinio kario portretas“ tema. Konkursui pateikti 37 (trisdešimt septyni) darbai.

2.3. Nutarta:

Pirmąją vietą vaizdo kategorijoje skirti Lukui Kalvaičiui už video ciklą „Karių sveikinimai Lietuvai“ bei skirti laureatui 1000 (vieno tūkstančio litų) piniginių premijų.

3.3. Nutarta:

Suskaičiavus komisijos narių balsus, siūlyta pirmąją vietą spaudos kategorijoje skirti „Delfi.lt“ žurnalistei Eglei Digrytei už straipsnį „Mėnulio šalies kariai“ ir įteikti laureatei 2000 Lt (dviejų tūkstančių litų) piniginių premijų.

Antrąją vietą skirti „Alytaus naujienų“ žurnalistei Linai Tumasonienei už straipsnį „Garbę galima prarasti tik vieną kartą“ ir įteikti laureatei 1500 Lt (vieno tūkstančio penkių šimtų litų) piniginių premijų.

Trečiąją vietą skirti žurnalo „Moteris“ žurnalistei Kristinai Chlynovai už straipsnį „Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse“ ir įteikti laureatei 1000 Lt (vieno tūkstančio litų) piniginių premijų.

4.3. Nutarta:

Andriui Jurgaičiui už straipsnį „Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas“ įteikti 500 Lt (penkių šimtų litų) paskatinamąją premiją.

5.1. Siūlyta:

Į geriausių 2009 darbų leidinį įtraukti šiuos autorinių kūrinius:

- Eglės Digrytės „Mėnulio šalies kariai“;
- Kristinos Chlynovos „Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse“, „Lietuvių karių dienos ir naktys tolimajame Čagčarane“;
- Andriaus Jurgaičio „Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas“;
- Linos Tumasonienės „Garbę galima prarasti tik vieną kartą“;
- Živilės Kavaliauskaitės „Keturių brolių dinastija“; „sPrikeliami mūšiai su bermontininkais“;
- Augusto Didžgalvio fotografijų ciklą;
- Jurgitos Činkienės „Teroristų sprogmenis lietuvių ir lietuvių rankos“;
- Eglės Kasperavičiūtės „Kapitonas laivą pavadintų sūnaus vardu“;
- Dalios Zibolienės „Karininkė Alex karinių misijų negarbina“.

Lukas Kalvaitis

34 metų jaunesnysis seržantas Lukas Kalvaitis Lietuvos krašto apsaugos ministerijos operatorius „kypsas“. Nuo 2005 m. pradėjo tarnauti krašto apsaugos savanorių pajėgose, 1995 m. Lietuvos muzikos akademijoje yra įgijęs kino ir televizijos operatoriaus specialybę. Vaikystėje filmavo 8 mm kino kamera. Vienu geresnių filmų, prie kurio pridėjęs savo ranką, operatorius laiko ciklą „9 laišakai iš Afganistano“. Taip pat yra aplankęs Lietuvos karius tarptautinėse operacijose: Afganistane, Irake, Kosove...

Paklaustas ar dažnai žiūri karinius, kovinius filmus ir ar yra ko iš jų pasimokyti dokumentinio karinio filmo operatoriui, Lukas atsakė:

– Be abejo, žiūriu, bet galiu drąsiai pasakyti, kad man taip gražiai sprogstančių rankinių granatų niekada nepavyks nufilmuoti. Iš tiesų jos sprogs blankiau. Ir niekada – sulėtintai. Nors skrendančią į taikinį kulką ir jos sukeltas oro bangas kartą nufilmuoti pavyko. Vaizdas panašus kaip matricoje. O paslaptį, kaip tą padaryti, išdavė šaudymams vadovavęs instruktorius.

Konkurso audiovizualinių kūrinių kategorijoje L. Kalvaičio ciklas „Karių sveikinimai Lietuvai“ laimėjo pirmą vietą.

Sveika Lietuva,

esu kapitonas Egidijus Čiūtas. Sveikinu su Tavo vardo tūkstantmečiu. Esu Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Algirdo epochos valdovų rūmų sargybinis. Lietuvos kariuomenė atkūrė mano šarvus ir ginkluotę. XIV amžiuje saugojau Tave ir valdovus. Taip saugau ir dabar.

Lietuva, Tu jau tūkstantį metų gyvuoji, esi tvirta ir mylima. Saugosiu Tave per amžius.

Esu jūreivis Kornelijus Plechavičius, tarnauju Karinėse jūrų pajėgose. Lietuvos vardo tūkstantmečio proga mūsų šalies žmonėms linkiu didžiulės Lietuva kaip jūrinė valstybė, saugoti ir puoselėti jūrinės tradicijas.

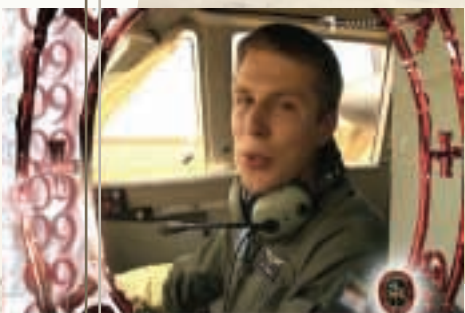

Sveiki,

aš esu Karinių oro pajėgų leitenantas Vaidas Sinica iš Šiaulių. Lietuva, pusę pasaulio apkeliavau, bet gražesnės šalies už Tave nemačiau. Graži Tu ir iš viršaus ir ant žemės, ir tauta Tavo didi.

Tūkstantį metų esi puoselėta, garsinta ir mylėta Lietuvos žmonių. Sveikiname Tave su pirmuoju tūkstantmečiu - iš Šiaulių, iš Karinių oro pajėgų.

Gyvuok, stiprėk, žydėk!

Sveiki,

aš esu Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono Išminavimo kuopos išminuotojas Bronius Girdzijauskas. Lietuvos vardo tūkstantmečio proga norėčiau palinkėti visiems Lietuvos žmonėms saugios ateities.

Sveiki,

esu leitenantas Tomas Vievesis, tarnauju Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopoje. Lietuvos vardo tūkstantmečio proga linkiu Lietuvos žmonėms saugoti ir neužmiršti garbingos valstybės istorijos, būti drąsiems, sąžiningiems, mylėti savo Tėvynę ir būti dorais jos piliečiais.

Esu Daktaro Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos gydytojas chirurgas, majoras Gytis Dominaitis. Kaip ir daugeliui Lietuvos karo medikų, man yra tekę teikti pagalbą pacientams ne tik Lietuvoje, bet ir nesaugiuose pasaulio regionuose, kur taikos labai vyksta mūsų kariai. Lietuvos karo medikų vardu norėčiau paraginti visus lietuvius rūpintis savo sveikata, tausoti ją, kad ateinančiais tūkstantmečiais būtume sveiki kūnu ir dvasia.

Karinių jūrų pajėgų povandeninių veiksmų komanda norėtų Jus pasveikinti su Lietuvos vardo tūkstantmečiu. Tai nemažas laiko tarpas, tačiau mes manome, kad

viskas dar ateityje ir ta ateitis yra mūsų rankose. Tad linkime stiprybės, optimizmo ir neišsenkančių jėgų. Ačiū!

Laureatai spaudos ir
interneto kategorijoje

Eglė Digrytė

Konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ laureatė, I vieta

Kažkada maniau, jog didžiausias moterų privalumas – kad nereikia tarnauti armijoje (bent jau Lietuvoje). Kai pirmą kartą paragavau kareiviškos košės, persigalvojau. Ilgainiui net užsimačiau bent vienai dienai užsivilkti uniformą (dar labiau – paskristi naikintuvu).

Afganistane uniformos nedavė, tik neperšaunamą liemenę ir šalmą. Tačiau apgyvendino su kariais ir maitino ta pačia lietuviška kopūstų sriuba.

Kareiviško gyvenimo gal ir nespėjau paragauti, tik lyžtelėjau, bet dabar jau nesu tokia kategoriška kaip vaikystėje. Ir mielai parašau vieną kitą straipsnį apie kariuomenę – nors būna kritikos, maloniau rašyti ką nors gero.

Mėnulio šalies kariai

Šie žmonės, nors kiekvieną dieną vilki uniformas, nekariauja. Jie lanko vaikus mokyklose ir dovanoja knygas bei aitvarus. Moko juos rasti ant kelio padėtą sprogmenį. Užtikrina ramybę per rinkimus. Padeda ruošti policininkus. Gydo sužeistus ar ligos užklyptus gyventojus. Vakaraus žaidžia krepšinį.

Džiaugiasi kalnuose rastu bulvių lauku, pietums išvirta kopūstų sriuba ir lauktuvių gauta lietuviška dešra, juoda duona ar laikraščiu, tegul ir poros savaičių senumo. Jie – Afganistano Goro provincijos atkūrimo grupės (PAG) kariai, atvykę į šį kalnuotą kraštą ne kariauti su talibais, o padėti karo nualintam ir gamtos nelepinamam kraštui atsistoti ant kojų.

Savo misiją Gore baigia devintoji PAG pamaina, suformuota Generolo Romualdo Giedraičio artilerijos bataliono karių pagrindu. Be maždaug 150 mūsų šalies karių ir civilių, čia tarnauja ar dirba žmonės – kariai, karo medikai, civiliai pareigūnai – iš Danijos, Gruzijos, Japonijos, JAV, Kroatijos, Rumunijos ir Ukrainos.

Visą būrį sudaro apie 200 žmonių, tarp jų yra dešimt moterų. Tarp aptarnaujančio personalo galima pamatyti atvykėlių iš tokių egzotiškų šalių, kaip Filipinai ir Šri Lanka.

Lietuvos vadovaujamos Provincijos atkūrimo grupės stovyklą Čagčarane (Afganistano Goro provincija) supa Mėnulį ar dykumą primenantis peizažas.

„Nenustebčiau pamatęs Flintstone'us“

Mėnulio užkariautojai – tokia frazė apie čia dislokuotus karius ateina į galvą skrendant virš Afganistano kalnų ar leidžiantis ne viename šios šalies oro uoste. Išlipus iš lėktuvo Kandahare, Kabule ar Čagčarane apgaubia smėlio ir dulkių šydas, akis dažniausiai užkliūva ne už daugiaaukščių pastatų, kokių tikėtumeisi milijoniniame Kabule, ar snieguotų viršukalnių, kurios turėtų supti kalnuose įsikūrusį Čagčaraną (taip būna, bet tik šaltuoju metų laiku). Kandahare, kur tarnauja Lietuvos specialiųjų operacijų pajėgų kariai, kasdieniuose pokalbiuose vadinami specukais, ar Čagčarane, kiek akis užmato, vien rudi atspalviai: nuo visai šviesaus, paplūdimį primenančio pietuose iki sodrios terakotos spalvos šiauriau.

Čagčarane tarnaujantys kariai turėtų jaustis jei ne kaip Mėnulyje, tai bent kaip dykumoje. Po stovyklą patogiausia vaikščioti mediniais takeliais, nes žengęs vos žingsnį į šoną patenki ant smėlio. Naktį, kai būna taip tamsu, kad savo batų nematai, taip ir atsitinka, jei nepataikai laiku pasukti. Pačiame mieste net ir tokio patogumo nėra – tik šią vasarą Lietuvos dėka buvo pradėta asfaltuoti pirmoji gatvė visoje Goro provincijoje. Apie lengvai pravažiuojamus kelius čia, daugiau kaip 2 km aukštyje, kol kas galima tik pasvajoti. Tiesa, taip ruda būna ne visada: žiemomis kalnus nukloja sniegas, o atšilus sužaliuoja žolė ir medžiai, kurių čia visai nedaug.

Kariams kartais tenka griebtis ir tokių „ginklų“, ypač kai Provincijos atkūrimo grupės stovykloje Čagčarane apsilanko kariuomenės vadas gen. mjr. Arvydas Pocius

Neseniai Čagčarane lankęsis amerikiečių žurnalistas Michalas Yonas pajuokavo, jog nenustebtų pamatęs čia pro šalį žingsniuojančius Fredą ir Wilmą Flintstone'us.

PAG visuomenės informavimo karininkas kapitonas Marius Varna surengia trumpą ekskursiją po nedidelę stovyklą, įsikūrusią visai šalia oro uosto: čia – ramovė, ten – valgykla, čia kariai sportuoja, o ten gyvena, toliau – dušai ir tualetai. Keliaujame apžiūrėti stovyklą supančios panoramos. Netoli už tvoros, kurios viršus apraizgytas spygliuota viela, į viršų „lipa“ daugybė vienaaukščių namelių, tarytum susiliejančių su pačiu kalnu. Nieko keisto – statybinės medžiagos žmonės randa tame pačiame sklype: kasa molį, iš jo lipdo plytas ir renčia būstus. Pasak M. Varnos, čia – jau naujosios architektūros pavyzdžiai – su didesniais langais. Anksčiau žmonės spietėsi žemiau, arčiau Harirudo upės, o įsikūrus PAG, miestas ėmė plėstis ir čia.

Smėlis, saulė ir žydras dangus – atrodo, ko daugiau reikėtų tobuloms atostogoms. Bet karių gyvenimas Čagčarane nė iš tolo neprimena poilsio.

„Vakar mūsiškiai susprogdino keliasdešimt sprogmenų, – lyg niekur nieko pokalbj pradėjo kapitonas. – Čia nuolat taip. Sovietai, užuot viską susprogdinę, kai traukėsi po karo, sprogmenis užkasdavo. Dabar dirba vietos išminuotojai – metras po metro tikrina žemę. Jei randa sprogmenų, kviečiasi mus. Kai bus viskas išvalyta, tada bus ramu.“

Kariai net moko Gore gyvenančius vaikus atpažinti sprogmenis, kuriuos, pavyzdžiui, ant kelio gali būti palikę teroristai. Pašnekovas prisiminė, kad kartą mažieji iš tiesų aptiko sprogmenį ir kariaus nurodė, kur jį rasti.

„Mes – nekariaujantis PAG'as“

Prieš misiją kariaus rengiami apmokymai, jie žino, kad tarnybos ir gyvenimo sąlygos bus visai ne tokios, kaip Lietuvoje, bet pirmi įspūdžiai nusileidus Čagčarane vis tiek nustebina ar net pribloškia. Provincijos centre situacija dar patenkinama, nes čia sukasi didesni pinigų srautai, dirba administracija, verda gyvenimas. Tuo tarpu važiuoti į kaimus psichologiškai būna sunku. „Kartą matėme kokių 4–5 metų mergaitę (tikslų amžių sunku pasakyti, nes dėl saulės nudegintos odos žmonės čia atrodo gerokai vyresni). Jos kojos atrodė taip, kaip mano senelės, gyvendavusios kaime ir visą gyvenimą vaikščiodavusios basomis“, – pasakojo M. Varna.

Atokiai kalnuose esanti ir viena neturtingiausių šalyje Goro provincija – palyginti rami. Izoliacija ne tik neleidžia provincijai sparčiau vystytis, bet ir padėjo jai apsisaugoti nuo smurto protrūkių, kurie kamuoja daugumą kitų Afganistano rajonų. Kalnai tapo savotiška apsauga nuo talibų.

PAG-9 rotacijos, trunkančios nuo gegužės, metu kariai nė karto nepatyrė tiesioginės atakos. Tik pačioje pradžioje toli prieš važiuojančias mašinas buvo susprogdintas vienas sprogmuo – taip gyventojai esą pademonstravo nenorą, kad kariai ten važiuotų. Iš viso per lietuvių buvimo Gore laiką iš čia negrįžo vienas žmogus – pernai pavasarį žuvęs seržantas Artūras Jarmalavičius.

„Mes – nekariaujantis PAG'as, – tvirtino M. Varna. – Čia – ne taip, kaip pietuose, kur žūsta kariai. Vietiniai patys stengiasi užtikrinti saugumą ir neremia sukilėlių. Jie sako norintys gyventi taikiai ir ramiai. Vien PAG buvimas provincijoje daugeliui žmonių reiškia saugumą. O mes deklaruojame, kad atvykome tik padėti, kad Afganistanas yra jūsų šalis ir patys turite ją atkurti.“

Nors kraštas atrodo gana taikus, kariai apsidrausdami kiekvieną kartą patikrina visų į stovyklą grįžtančių automobilių apačias. Kariai niekada nepalieka jų be priežiūros, bet teoriškai įmanoma, kad kas nors gali pritvirtinti sprogmenį. Pavyzdžiui, pro šalį ejęs vaikinys netoliese paliko kanistrus. Kol kariai aiškinasi, kas juose, gali nepastebėti kitų prie mašinos prieinančių žmonių. Dėmesį gali nukreipti ir netikėtas tolimas šūvis, didelės delegacijos narių kvatojimas.

Dėkojo už ramius rinkimus

Vienas didžiausių šios rotacijos PAG išbandymų buvo rugpjūtį vykę šalies prezidento rinkimai. Kariai, padedami iš Herato atsiųstos italų kuopos su keliais sraigtasparniais, užtikrino jų saugumą.

„Žmonės matė, kad yra naujų karių, transporto priemonių. Kai rinkimai baigėsi, paskambino vienas vyras ir padėkojo. Jam pasakiau, kad saugumą užtikrino ne vien tarptautinės pajėgos, bet ir vietos policija, dislokuoti nacionalinės armijos daliniai. Rezultatus davė bendras saugumo užtikrinimas, bet vietiniai išskyrė mus. Padėjo ne vien tai, kad mes dirbome per rinkimus, bet pats faktas, kad buvome ir prieš, ir po rinkimų. Budėjome, bet į pačius rinkimus nesikišome. Tai yra Afganistano rinkimai, todėl tarptautinės pajėgos turi likti nešališkos. Visą laiką pabrėždavome, kad nepalaikome nė vieno kandidato. Žmonės, atrodo, tai suprato.“

Karių teigimu, Goro provincijos administracijoje dirbantys žmonės per rinkimus palaikė dabartinį prezidentą Hamidą Karzai'ų, bet dauguma gyventojų, tarp kurių yra nemažai tadžikų, stojo tadžikų kraujo turinčio Abdullah Abdullah, buvusio užsienio reikalų ministro, pusėn. Tiesa, ne visiems Goro rinkėjams suprantama, kam rinkimai apskritai reikalingi – esą sunku su neraštingais žmonėmis kalbėti apie tokias aukštas materijas.

Susižavėjo „Misija Sibiras“

Kai kurių PAG karių, vadinamų CIMIC'ais (angliškų žodžių – civilinis ir karinis bendradarbiavimas – santrumpa) misija ir yra palaikyti santykius su vietos gyventojais. Prieš keletą savaičių lietuviai stovykloje surengė tinklinio varžybas su vietos jaunimo organizacijos nariais, kurias buvo leidžiama stebėti gyventojams. Vardan draugystės kariai leido laimėti jaunimui. Kadangi varžybos sulaukė didelio pasisekimo, nuspręsta surengti ir didesnes žaidynes. Čia taip pat vyks ta gyventojų koncertai, minint taikos dieną vaikai gavo dovanų – daugybę aitvarų, kuriuos Afganistano gyventojai laiko taikos simboliais.

„Nuleidę ginklus ir bendraudami su vietiniais prie arbatos puodelio galime daugiau pasiekti. Kiti – vos tik kas ir ginklas įremtas į žmogų. Mes stengiamės prieiti švelniai. Einame, bendraujame su žmogumi akis į akį, – pasakojo M. Varna. – Čia yra trys pasisveikinimai: paprastai paduodi ranką, paduodi ranką, o kita ją paimi arba susilieti skruostais. Iš pradžių visi tik šiaip rankas spaudžia, o vėliau pereiname prie trečiojo pasisveikinimo būdo. Jie mato, kad gerbiame jų papročius, kultūrą, šalį, per ramadaną klausome ramesnės muzikos, žino, jog nepadarysime nieko, kas gali įžeisti musulmonų tikėjimą, todėl jie irgi stengiasi.“

Dar visai neseniai visoje Goro provincijoje nebuvo nė metro asfalto. Ne be Lietuvos karių pagalbos 2008 m. buvo pradėta asfaltuoti viena sostinės Čagčarano gatvė.

Pašnekovas prisiminė, kaip neseniai viename kaime buvo sutiktas Japonijos ambasadorius. Ši šalis pažadėjo finansuoti mokyklų statybą, kad vaikams nereikėtų mokytis sėdint ant kilimo, patiesto plyname lauke. Todėl diplomatas buvo pakviestas į kertinių akmenų padėjimo ceremoniją. Jį su gėlėmis, vėliavomis ir plojimais sutiko visi kaimo gyventojai, išsirikiavę palei kelią. Simbolinių pirmųjų akmenų buvo septyni ar aštuoni, ir kiekvienas iš jų buvo įvyniotas į dovanų popierių.

Gyventojai esą nejaučia neapykantos buvusių sovietinių respublikų kariams, nors jų žmonės turėjo dalyvauti Afganistano kare: „Papasakojome, kad mes patys buvome okupuoti. O afganiečiai, kaip ir lietuviai, buvo tremiami. Todėl jiems patiko „Misija Sibiras“ idėja. Okupacine kariuomene mūsų nevadina. Supranta, kad atvykome garantuoti saugumą, stabilumą ir ramybę.“

Išleidžia mažiau, bet pasiekia daugiau už turtingesnes šalis

Anot pašnekovo, kartais tenka pakliūti į nemalonią situaciją. Goro kaimuose žmonės negyvena pasiturinčiai, tačiau užsieniečiams, atvažiuavusiems pasiūlyti naują projektą, jie paruošia pietus. „Iš kitų provincijų ar aukštesnių štabų atvykstantys žmonės sako, jog mes turime prabangą, kurios kitur nėra: galime laisviau išvažiuoti į miestą, būti su vietiniais, šių požiūris į mus teigiamas. Yra provincijų, kur PAG investuoja šimtus milijonų, tiesia kelius, o vietiniai sako, kad niekas nieko nedaro. Mūsų investicijos kur kas mažesnės, bet vietiniai taip nesako. Pavyzdžiui, paprašo mečetei uždengti stogą. Nuveži sunkvežimį medžio, ir viskas.“

M. Yono žodžiais, nedidelės Lietuvos vadovaujama PAG yra didžiulis kontrastas britų finansuojamai operacijai pietuose su Goru besiribojančioje Helmando provincijoje. „Kasmet į tokias provincijas, kaip Helmandas, pumpuojami milijonai dolerių, siekiant išplėsti Afganistaną iš talibų nagų. Bet tokios provincijos, kaip Goras, paliekamos nuošalyje“, – apgailestavo jis.

Afganistano Goro provincijos sostinės Čagčarano apylinkės (seno statinio griuvėsių fone - kariuomenės vadas gen. mjr. Arvydas Pocius)

Kandahare tarnaujantys „specukai“ skundžiasi neįprasta problema – savo būryje neturi nė vienos moters. Dėl to jie ne visada gali surasti talibų turimą ginkluotę – šie prieš karius pasirodo visiškai „švarūs“, o kariai, net žinodami, kad greta stovinti moteris po drabužiais gali būti paslėpusi ginklą, jos apieškoti negali. Tai prieštarautų islamo tradicijoms – svetimas vyras moters negali liesti. Kapitonas pasakojo, kad taip pat elgiasi ir PAG kariai. Tiesa, galioja viena išimtis – esant reikalui, moteris gali prisileisti gydytoją.

Todėl M. Varna niekuomet nefotografuoja moterų, nebent jos, pamačiusios fotoaparata, linktelėjimu ar žodžiu sutinka pozuoti. Vyrų dažniausiai neprieštarauja būti įamžinti, o vaikai tai ypač mėgsta, kartais net pribėgę prašo juos nufotografuoti ar patys mielai tai daro. Ši gudrybė padeda, jei mažieji trukdo dirbantiems kariams, – duodi jiems fotoaparata, paaiškini, ką spausiti, ir kurį laiką būna ramu.

Pradžiugino bulvių laukas

Karių tojotose skamba lietuviška muzika – ji čia populiariausia, nors kai kurie mėgsta paklausti ir vietos radijo stoties. Geriausios lauktuvės vykstant į PAG – pluoštas lietuviškos spaudos. Per pietus lietuviai mėgaujasi tokiais patiekalais, kaip kopūstų sriuba. Tai – čia dirbančio lietuvio virėjo nuopelnas. Į repliką, kad atkeliavus į tolimą Afganistaną nesinori net matyti lietuviško maisto, kariai atsako nuostabos kupiniais žvilgsniais.

Pasak M. Varnos, kai kuriose Goro vietose galima rasti duonos, skoniu primenančios „Palangą“ ar „Ventą“. Karių džiaugsmą sukelia bet koks gimtinę primenantis vaizdas: „Kartą, iškeliavę patruluoti, nusileidžiame nuo kalno, o ten – teka upelis ir bulvių laukas. Visai kaip Lietuvoje.“

Spalio viduryje Čagčarane apsilankęs Lietuvos užsienio reikalų ministras Vygaudas Ušackas lauktuvių atvežė lietuviškų rūkytų mėsos gaminių ir juodos duonos. Vaisės nuo stalo dingo akimirksniu.

Prieš tai ministro vadovaujamos delegacijos nariai ir PAG atstovai susitiko krepšinio aikštelėje. Kariai tvirtino į komandą delegavę geriausius savo krepšininkus, todėl svečiams buvo nelengva su jais kovoti. Juolab, kad stovykloje yra puikios sąlygos sportuoti – ir krepšinį ar tinklinį pažaisiti, ir svarmenis pakilnoti ar kitaip raumenis sustiprinti.

Gali žiūrėti televiziją šviesoje

Kad lietuvių kariams dažniau tenka imtis ne su karyba susijusių funkcijų, patvirtina jų kasdienybė. Žmonės ne tik vyksta patruluoti į įvairius Goro rajonus, bet ir lydi Specialiosios misijos žmones, keliaujančius pažiūrėti, kaip įgyvendinami įvairūs projektai. Negana to, PAG kariai patys imasi įgyvendinti civilius projektus.

Pavyzdžiui, mokykloms buvo nupirkta palapinių, baldų ir vadovėlių, vaikams – mokyklinių reikmenų, policijai – motociklų, kai kurioms įstaigoms padovanota kompiuterių, mečetėms – įgarsinimo įrangos. Kariai pastatė nedidelę autobusų stotelę Čagčarane. Lietuvos lėšomis buvo pastatytos trys mikrohidroelektrinės, suteikiančios galimybę kiekvienuose namuose vienu metu įsijungti televizorių ir įžiebtuoti nuo vienos iki trijų elektros lempučių.

Provincijos atkūrimo grupėje tarnaujantys kariai saugo iš Lietuvos atvykusius svečius

Birželio 1-ąją keli lietuvių ir kroatų kariai praleido visą anglų kalbos pamoką pagrindinėje Čagčarano mokykloje. Į Sultono Saladino mokyklą jie nusprendė atvykti girdėdami daugybę gyventojų klausimų apie jų veiklą, ypatingą susidomėjimą reikšdami lietuviais. Aktyviausi iš daugiau nei 50 vaikų, dalyvavusių pamokose, gavo po simbolinę dovanėlę. Savo ruožtu moksleiviai mokė svečius dari kalbos.

Vienas iš PAG tikslų yra parengti ir paremti vietos policijos pajėgas. Pareigūnai mokomi šaudyti iš įvairių tipų ginklų, atlikti kriminalinius tyrimus, asmens apsaugos ir pirmosios medicinos pagalbos įgūdžių. Vietos policija aprūpinta motociklais, radijo ryšio ir kitomis būtiniausiomis priemonėmis.

Karo medikai vyksta į kaimus konsultuoti gyventojų. 2007 m. liepą jie paskiepijo per 400 žmonių nuo hepatito A.

Goru rūpinasi jau penktus metus

Dar 2001 m. Kabule ir jo priemiesčiuose buvo dislokuotos Tarptautinės saugumo paramos pajėgos (angl. International Security Assistance Force, ISAF), turinčios palaikyti saugumą ir užtikrinti šalies vyriausybės, Jungtinių Tautų pagalbos Afganistane misijos (UNAMA), kitų organizacijų veiklą. Po poros metų vadovavimą šioms pajėgoms iš JT perėmė NATO, o užduočių vykdymas buvo išplėstas.

Pradedant šiaurine Afganistano dalimi, provincijose buvo imtos steigti Provincijos atkūrimo grupės (PAG, angl. Provincial Reconstruction Team, PRT), kurių tikslas – užtikrinti saugumą, sudaryti sąlygas kraštui atkurti ir vystyti, vykdyti greitojo poveikio projektus švietimo, sveikatos apsaugos ir kt. srityse, padėti valdžiai plėsti įtaką provincijoje, didinti gyventojų ir bendruomenių lyderių pasitikėjimą šalyje dislokuotomis tarptautinėmis pajėgomis.

2005 m. birželį tokiai grupei Afganistano centre esančioje Goro provincijoje pradėjo vadovauti Lietuva. Be to, šalies pietuose tarnauja Lietuvos specialiųjų operacijų pajėgų karių eskadronas. Štabo karininkai taip pat tarnauja ISAF operacijos vadavietėse. Nuo 2009 m. vasario Afganistane dislokuoti Lietuvos kariuomenės Nacionalinio paramos elemento kariai, užtikrinantys ten tarnaujančių Lietuvos karių ir civilių logistinį aprūpinimą. □

Lina Tumasonienė

Konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ laureatė, II vieta

Penktus metus dirbu dienraštyje „Alytaus naujienos“. Smagu, kai darbas suveda su naujais žmonėmis, dar labiau – kai su įdomiais, turinčiais aiškias pažiūras ir savitą požiūrį. Šie žurnalistai – tikra dovana. Deja, įdomumo „koeficientas“ nebūtinai sutampa su tokios pat aukštos moralės, padorumo, žmogiškumo „rodikliu“.

Pažintis su straipsnio „Garbę galima prarasti tik vieną kartą“ herojumi Vyteniu Bučiumi – tas sėkmingasis atvejis. Jaunas, savarankiškas, pilietiškas, nuo mažumės į savo tikslus kryptingai artėjančias vaikas padarė tikrai malonų įspūdį – kaip žmogus, nemeluojantis nei sau, nei aplinkiniams.

Rašant buvo pagunda nuslysti į verksmingumą – akcentuoti dramatiškas Vytenio gyvenimo aplinkybes (vos įstojusį į karo mokyklą JAV, jį prislegia žinia apie mamos mirtį), taip pat pavojus užkibti ant Rytų europiečiams būdingo kabliuko nuvertinti save – pabrėžti provincijos vaiko kelią į daugelio jo bendraamžių svajonių šalį.

Būtų neabejotinai smagu, kad po kurio laiko pasitvirtintų mano nuomonė apie dėsningą, sklandžią sąžiningo lietuvių patrioto V.Bučiaus karjerą.

Garbę galima prarasti tik vieną kartą

Po atostogų grįždamas į Jungtines Amerikos Valstijas, kur mokosi Karinio jūrų laivyno akademijoje, Vytenis Bučius nesivežė jokių maisto produktų, nors jų, kaip ir lietuvių kalbos, sako labiausiai pasigendąs. Net šimtu procentų naudingo medaus, kurio apstu bitininkaujančio tėvo namuose. „Negalima, – trumpai paaiškina, – pažeisti įstatymą negarbinga. O prarastos garbės nesusigrąžinsi.“

Vakarėlius mainydavo į sportą

Vasarį tikros pilnametystės – 21-erių sulauksiantis Vytenis Anapolyje (Merilando valstija) gyvena gerą pusmetį – į mokyklą įstojo pernai, baigdamas antrą kursą Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (LKA). Dėl profesijos galutinai apsisprendė dvyliktoje klasėje, kai kartu su kitu Alytaus Jotvingių gimnazijos bendramoksliau dalyvavo informacinių technologijų taikymo konkurse Kauno technologijos universitete. „Pamatęs, kokie žmonės susirinko, supratau – tai ne man. Matei, kad visą savo laiką prasėdi prie kompiuterio: geibūs, nesportuojantys, pokalbių temos ribotos...“ – santūriai šypteli.

Pripažįsta šį interesų su bendraamžiais nesutapimą buvus ir anksčiau. Pats ir pleištą įkalė – tuomet, kai pagavę progą daugelis linksmindavosi vakarėliuose, jis mieliau sportuodavo. Treniruodavosi pas šidokan meistrą Edgarą Judicką, nuo 13 metų aktyviai įsitraukė į Lietuvos šaulių sąjungos veiklą. „Idomu, o Puniuje daugiau ir nebuvo ko veikti. Mokytojas Juozas Krušinyšas įkūrė jaunųjų šaulių padalinį. Kartu su kitais puniškais tekdavo lankytis jaunųjų šaulių stovyklose, seminaruose, kuriuose daug sužinojau apie Lietuvos kariuomenę, – sako vaikinai ir tvirtina pasirinkimu nenusivylęs.

Šią dvejonę galėtų pažadinti keturias savaites akademijoje ir septynias savaites poligone trunkantis bazinis karių rengimo kursas, bet jis tam ir skirtas, kad atsijotų tie, kuriems čia ne vieta. O stojant, pasak Vytenio, sunkiausia ne lyderio gebėjimų patikrinimas (jį būsimi kariūnai pereina iš anksto) ir ne egzaminai, bet medicinos atranka: „Todėl, kad nuo tavęs niekas nepriklauso – nepasirinksi, kuriomis ligomis persirgti vaikystėje.“

Ką gali – sprendžia vienas. Ir dėl gyvenimo kelio: „Tėvai nedarė spaudimo, netrukde rinktis, o aš maniau, kad žinau, ko noriu iš gyvenimo.“

Šeima – savarankiškų asmenybių suma

Užaugintas mylinčių tėvų, vos pradėjęs studijas Vytenis neteko mamos. Paklaustas, ar tik ne jis dabar yra šeimos lyderis, vaikinai neskuba pritarti: „Gal kartais. Mes visi individualistai. Aštuoniolikmetė sesuo Viktorija – irgi aktyvi, organizatorė, žada studijuoti teisės ir policijos mokslus, valgyti gamina, o mūsų šeimoje valgio gaminimas – didelis dalykas.“ Vytenis, vyriausias vaikas, pritartų šeimos galvos sprendimui tuoktis, „jei tik ta moteris pripratintų prie tvarkos tėtės lepinamą Austėją“ (*devynmetė sesutė – L.T.*)

Tėtis atlaidžiai šypsosi. „Taip ir maniau, kad dėmesį nukreipsiu į karingus savo vaikus, jais „atsimušiu“, – sako Virginijus Bučius. – Aš ne veltui šneku, kad pas mus kiekvienas sau viršininkas. Galiu tik patarti, bet ne liepti. Čia jotvingių kraštas, visi kariauti nori, o va su lėkščių plovimu sunkiau...“ Mamai mirus, namie niekas aiškiai ir neužėmė jos vietos. Bet susitvarko, nesiskundžia. Tiesa, ne taip griežtai, kaip norėtų Vytenis. Tačiau dabar jis toli... Tik grįžęs ima vadovauti ir reikalauti...

Vaikų laisvės ir anksčiau nebuvo varžomos. Vytenis ir Viktorija turi mamos prisiminimą – po jos dovanotą tatuiruotę 16-ojo gimtadienio proga. Be šios neatsiejamų relikvijų, į Ameriką iš namų išsivežė pažįstamo kapeliono dovanotą „Kario maldos vadovą“. Jei turėtų daugiau laisvalaikio, gal atsiverstų dažnėliau.

Vytenis Bučius prie jūrų pėstininkų vertikaliojo kilimo orlaivio

Nors akademijoje paskaitų tvarkaraštis individualus, griežtas dienos planas vienodas ir privalomas visiems kariūnams. Nuo 6 valandos 30 minučių, kada, Vytenio žodžiais, „turi būti apsirengęs, o kambario durys atidarytos“, iki 23 valandos, kai gesisama elektra, laikas tiksliai suplanuotas.

Nuobodžiauti nelieka kada. Beje, pasimatymams taip pat. „Su merginomis sudėtinga. Lietuvoje artimiau nesusidraugavau, o dabar nėra su kuo, – sako Vytenis. Nors penktadalį bendramokslių – merginų, tačiau ne jo skonio. – Bet tai ne problema. Šiaip ar taip, man dar trejus su puse metų mokyti, taigi apie santuoką negalvoju.“ Mat, nors kariūnai raštu nepasižadėję, nerašyta taisyklė skelbia: kol rengiesi tapti karininku – jokių kitų įsipareigojimų. Tik, pasak šūkio, Garbė, Drąsa, Atsidavimas (Honor, Courage, Commitment). Šios trys sąvokos karininkui svarbiausios.

Paklusnumo mokykloje nenuobodžiaujama

„Iš tiesų primena klierikų gyvenimą, – pritaria V.Bučius, beje, daugumai prisistatantis pavarde, mat pastebėjęs, jog kitakalbiamis ją ištartį ir įsidėmėti lengviau. – Su savim pabūti? Tai kad sunku tokį laiką atskirti nuo viso kito. Žinome, kad nieko negalima keisti, ir laikomės nustatytos tvarkos.“

Viena iš pirmakursiams galiojančių taisyklių – koridoriuje nevaikščioti, tik pačiu viduriu bėgioti ristele ir nekalbėti, o posūkius atlikti stačiu kampu. Koridorių alkūnėse yra vadinamosios „denio lėkštės“ – parkete įtaisyti metaliniai kvadratai, kad bėgdamas neužsimirštum ir pasuktum būtent toje vietoje. Bėgiojimas ir 90 laipsnių posūkiai tam tyčia ir sugalvoti – taisyklė gal diskutuotina, juokinga, absurdiška, bet pratina paklusti. (Aukštesnių kursų studentams leidžiama reikiamą vietą pasiekti greitesniu keliu – atskirais laiptais.)

Sulaužius taisyklę gresia bausmė. Už nusirašinėjimą lengva būti pašalintam iš mokyklos, už nepunktualumą – nuo penktos iki šeštos pažygiuoti lauke su ginklu rankose. „Dar neteko ir, tikiuosi, neteks, – paklaustas, ar yra ragavęs nuobaudų, nusišypso pašnekovas. – Kokia čia savigrauža? Tik valanda atimto miego.“

Kitaip nei LKA, JAV karinio jūrų laivyno akademijoje niekas nepraneša, kur tu privalai būti, ką atlikti. Visi duomenys – asmeniniame kompiuteryje ir tik tavo rūpestis, kad tinkamu laiku atsidurtum tinkamoje vietoje.

Pastarąjį mėnesį prieš sesiją Vyteniui ir dar dviems kartu gyvenantiems studentams už gerus rezultatus buvo suteikta privilegija kambario duris laikyti uždarytas. Paprastai tai leidžiama

JAV karinio jūrų laivyno mokyklos pirmakursis Vytenis Bučius: „Nešioti karo mokyklos uniformą man ne vargas. Didžiuojuosi tuo.“

Su bendramoksliau. Kariškai nusigrimavę.

padaryti tik nakčiai, tad Vytenis skirtomis valandomis mieliau mokydavosi bibliotekoje.

Už kompiuterį, kaip ir už uniformą, sportinę aprangą, skalbimo ir kirpimo paslaugas, akademija išskaičiuoja iš kiekvienam studentui kas mėnesį skiriamo 800 dolerių atlyginimo. Iš tų pinigų kariūnai į rankas gauna nuo šių reikmių atliekančią dalį, kuo aukštesnis kursas, tuo didesnę. Kad atlygis už tarnybą būtų pelnytas, kelis kartus per mėnesį tenka po porą valandų pabudėti. „Tuomet tikriname civilių darbuotojų leidimus, apeiname mokyklos gyvenamąsias patalpas, – pasakojo Vytenis. – Karinio jūrų laivyno mokykla – teroristų taikyns. Kaip sako mūsų vadai, klausimas ne „Ar?“, o „Kada?“

Užsitarnavo kolegų pagarbą

Pabendrauti gimtąja kalba Vyteniui pavyksta labai retai, nes tarp 4–5 tūkstančių kariūnų – tik trys iš Lietuvos. Ryšiai su artimaisiais taip pat minimalūs. Nekvaršina vienas kitam galvos dėl smulkmenų, tiki ir pasitiki. „Kiek, sūnau, aš tau per pusmetį elektroninių laiškų parašiau? – retoriškai paklausęs, pats šelmiškai ir atsako tėvas: – Tiek, kiek tu man. Turbūt kokius šešis!“ Mažakalbių šeimos žaidimo taisyklės išmananti Viktorija paaikškina: „Jų laiškai visada tokie patys. Tėtė: „Pas mus viskas po senovei.“ Vytenis: „Man viskas gerai.“

V.Bučius juokiasi, kad yra įsidėmėjęs vienintelį sūnaus monologą: „Tai buvo Vyteniui grįžus iš jaunųjų šaulių tobulinimosi stovyklos Švedijoje. Joje dalyvavę estai padarė gan neigiamą įspūdį, todėl visą valandą apie juos tešnekėjo...“

Su kolegomis iš Oro pajėgų akademijos. Vytenis sėdi antras iš kairės.

Netrukus ir pati įsitikinu Vytenio neatsparumu kalbėjimui – po geros valandos pokalbio vaikinui paskaudo gerklę. Nesiskundė – nemalonius pojūčius išdavė pastebimai ryjamos seilės. „Iš tikrųjų, nesu pratęs tiek ilgai kalbėti. Niekados nebuvo šnekus“, – prisipažįsta daug sunkesnėse pratybose, bokso, kurį dabar kultivuoja, treniruotėse užsigrūdinęs vaikinai.

LKA pratintas „kalbėti trumpai ir tik esmę, nes taip geriau suprantama ir įsimenama“, Amerikoje lietuvis mokosi retorikos meno. Per anglų kalbos paskaitas jau teko kurti ugningas kalbas tariamoms situacijoms: mūšiai besirengiantiems kariams, Jungtinių Tautų sesijai ir kt.

Nors Karinio jūrų laivyno akademijoje galima sutikti jaunuolių iš įvairių pasaulio šalių, Lietuva žinoma mažai. „Bet čia apie lietuvius neatsiliepia blogai – užsitarnavau kolegų pagarbą“, – sakė vaikinai. Mokykloje daromas bendramokslų reitingas: semestro viduryje tos pačios ir kitų kuopų kariūnai įvertina vieni kitus paskirdami vietą sąrašė, idant kiekvienas žinotų, kas yra ir ko vertas kitų akyse. V.Bučių 42 asmenų sąrašė būsimieji karininkai įrašė antrą. (Pirmą vietą paskyrė pasaulio bokso čempionui.)

Jokių „ne“ ir „nežinau“

Punia–Vilnius–Kopenhaga–Mančesteris–Niujorkas–Baltimorė... Toks Vytenio maršrutas po Lietuvoje praleistų atostogų. Iš Baltimorės į Anapolį įsipareigojusi parvežti globojanti amerikiečių Jilian ir Bernardo šeima. Tokią turi kiekvienas studentas. Šeštadieniais po 12 valandos galima joje paviešėti – pabūti kitoje aplinkoje, kitų žmonių apsuptyje, pavalgyti namų maisto, pažiūrėti filmą (mokyklos teritorijoje pirmakursiams to daryti neleidžiama), galbūt pagulinti vilkint ne karinę, o sportinę (bet vis tiek mokyklos) uniformą.

„Jaučiu pareigą visada tinkamai elgtis, nes reprezentuoju ne tik save, o ir visą šalį“, – sako savo žodžio šeimininkas, pareigos žmogus, senas tradicijas turinčios JAV karo mokyklos ugdytinis, būsimasis Lietuvos kariuomenės karininkas. Jo tikslas – baigus studijas dirbti Lietuvos kariniame jūrų laivyne. Tam įpareigoja ir su Krašto apsaugos ministerija sudaryta 6 metų sutartis. (LKA vaikiną remia kas mėnesį mokėdama 780 litų stipendiją ir finansuodama kelionę į Lietuvą per atostogas.)

V.Bučius nori ir gali viską, ko iš jo reikalaujama. „Taip“, „ne“, „neturiu pasiteisinimo“, „aš išsiaiškinsiu“, „aš padarysiu“ – tik tokie galimi jo atsakymai.

Iš civilio virsti geru karininku – nei lengva, nei greita. (Beje, ir nepigu: neoficialiais duomenimis, per ketverius metus išmoksinti vieną kariškį akademijai atsieina 200 tūkst. JAV dolerių. V.Bučiaus mokslas Lietuvai nekainuoja – šias sąnaudas padengia JAV vyriausybė.) „Bet aš tikiu, kad kiekvienas tikslas pasiekiamas, jei sunkiai ir kryptingai dirbi ir patyręs nesėkmę nenuleidi rankų“, – žino V.Bučius. □

Kristina Chlynova

Konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ laureatė, III vieta

Sveiki, aš – Kristina Chlynova. Man 27-eri, esu kilusi iš nuostabios gamtos ir ypatingos istorijos apsupto Lietuvos kampelio Trakų. Čia baigiau kunigaikščio Vytauto Didžiojo gimnaziją, Vilniaus universitete – žurnalistikos studijas. Žurnalistika, kartu su jos neatsiejama dalimi – kelionėmis, yra mano didžioji aistra ir, ko gero, pašaukimas.

Be galo mėgstu keliauti, pažinti užsienio šalis ir kultūras iš vidaus, per vietos žmones, jų tradicijas ir gyvenimo būdą. Kelionės mane įkvėpia, atveria naujus horizontus ir parodo, koks didelis ir įvairus yra pasaulis – reikia tik panorėti praverti į jį duris ir jis niekuomet nepaliaus stebinęs. Fotoaparatas – neatsiejama mano kelionių bagažo dalis ir iškalbinga įspūdžių fotokronika.

Taip pat domiuosi istorija bei tarptautine politika. Po studijų baigimo porą metų dirbau nacionalinio dienraščio pasaulio naujienų skyriuje. Mėgstu bendrauti su įvairių pasaulėžiūrų, socialinių sluoksnių bei profesijų žmonėmis, iš kurių visuomet pasisėmiu ko nors nauja – jei ne informacijos, tai mokėjimo žvelgti į pasaulį kitu kampu.

Šiek tiek keista, tačiau nuo gimimo buvau susijusi su kariuomene. Pasirodo, pasirinkau gimti kariškių šeimoje – mano tėtis ir senelis buvo karininkai. Likimas ir mane trumpam švystelėjo į kariuomenę – dešimt mėnesių dirbau vieno iš Lietuvos kariuomenės padalinių atstove spaudai. Tik pradėjusi eiti šias pareigas, kartu su karininkų delegacija trims savaitėms išvykau į Afganistaną. Džiaugiuosi unikalia proga šiek tiek pažinti šią šalį, jos žmones ir kultūrą, taip pat – pamatyti čia tarnaujančius Lietuvos karius. Taigi jūsų dėmesiui pristatomas straipsnis mano mintyse rašytis pradėjo šios neįprastos komandiruotės metu.

Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse

Moterys kare? Kodėl gi ne – juo labiau, kad mūsų laikais dailiosios lyties atstovės karo zonoje gali visai komfortiškai jaustis. Dabar kariavimas jau nebeasocijuojasi su lindėjimu apkasuose, kaip tai buvo praėjusiame šimtmetyje. XXI amžiaus karinėse stovyklose įrengtos sporto salės, parduotuvės, barai, saunos ir net yra masažo bei grožio salonai, kirpyklos, teniso kortai. Tačiau Afganistane tarnaujantys lietuvės šios pramogos mažai tevilioja – moterys prisipažįsta, kad didžiausią malonumą patiria gavusios progą išsimiegoti ir suvalgyti plytelę lietuviško šokolado.

Gegužę dvi savaites praleidau komandiruotėje Afganistane. Teko skraidyti po karines bazines visoje šalyje. Prisipažinsiu, prieš kelionę kankino neramos abejonės – kaip tai ištversiu, juk esu moteris, o man teks keliauti su karine delegacija, skraidyti kariniais lėktuvais. O kur dar Afganistane dėl prastų higienos sąlygų siaučiančios įvairios bakterinės ligos, gresiantys talibų išpuoliai ir pan. Dabar jau galiu pasakyti, kad viskas iš arti ne taip blogai atrodo, kaip piešia laki fantazija. Be to, pamačiau, kaip Afganistane patys petin su vyrais tarnauja ir nemažai kariškių moterų, kurios šioje atšiaurioje šalyje praleidžia po pusmetį, metus ar dar ilgiau.

Iš pradžių uniformuotas moteris akylai stebėjau išpūtusi akis ir niekaip negalėjau suprasti – ką jos veikia šitame karo, karščio ir dulkių nualintame krašte? Po dviejų savaičių ėmiau įsisavinti ne kartą girdėtą atsakymą – tai toks pat darbas, kaip ir kiti, „tiesiog mes vilkime uniformas ir kartais vykstame į misijas užsienyje“.

Kažkur toli į rytus nuo šeimos

Pirmąją dieną nusileidę Kabule, NATO karinėje stovykloje, keliaujame į Lietuvos kariuomenės būstinę susitikti su tautiečiais. Pravėrus duris ypač sušvinta čia jau tris mėnesius tarnaujančių Ritos ir Rasos veidai – moterys džiaugiasi išvydusios dvi su mūsų delegacija atvykusias koleges. Tuoj pat kaičiama kava ir lauke prie medinio stalo susėdame moteriškai paplepėti. „Kaip jūsų vaikučiai laikosi?“, – nuskamba bene pirmasis kolegės Liudos klausimas. Pasirodo, Rita išvykdama į misiją Lietuvoje vyrui globoti paliko trejų metų sūnelį (Rasos atžalą jau vyresnės – dukrai aštuoniolika, sūnui – vienuolika metų). „Va prieš porą dienų kalbėjau su juo telefonu, per šituos tris mėnesius labai stipriai pradėjo kalbėti, jau gerai žodžius taria, klausia: mama, kada atvažiuosi?“, – mėgdžiodama mažylio šveplavimą kone susigraudinusi ir mus graudindama pasakoja Rita.

Leitenantei Ritai Normantienei 33-eji, tai jos pirmoji misija karinėje zonoje. 38-erių kolegė viršila Rasa Žilinskienė Afganistane tarnauja jau antrą kartą. Moterys darbuojasi kariuomenės logistiniame dalinyje, kuris aprūpina visame Afganistane tarnaujančius Lietuvos karius. Darbas biure verda šešias dienas per savaitę, išskyrus musulmonams šventą penktadienį, – skambučiai telefonu, susirašinėjimas elektroniniu paštu, finansinės dokumentacijos tvarkymas. „Todėl per tą vienintelę laisvą dieną norisi gerai išsimiegoti ir jokie vakariniai pasisėdėjimai nebedomina“, – prisipažįsta karės. Tačiau ir čia moterys turi savo moteriškų malonumų – štai Rasa lauke prie biuro augina iš Lietuvos atvežtas rožes.

Sėdėdama pavėsinėje prieš Ritą ir Rasą stebiu jas ir galvoju: kaip šios moterys ryžtasi pusei metų ramų šeimyninį gyvenimą iškeisti į pavojingą karo zoną, nematyti vyrų ir vaikų, kas jas čia traukia? Daug ką paaiškina viena paprasta aplinkybė – šių moterų sutuoktiniai taip pat kariškiai. „Tiesiog mūsų vyrai ramiau priėmė žinią, kad išvažiuojame į misiją. Jie dirba toje pačioje sistemoje, todėl žino, ko tikėtis, kas apskritai yra tokia misija. Ritos vyras pats du kartus buvo Irake, maniškis vieną kartą Irake, o šiuo metu taip pat tarnauja Afganistane, Goro provincijoje“, – dėsto Rasa.

Savanorė vyresnioji seržantė Antanina Girčytė dalinasi patirtimi

teris azartiškai griebėsi šios galimybės. „Gerai prisimenu, kaip į pirmąją misiją Goro provincijoje atvykau prieš dvejus metus. Įsivaizduokite, tada ne dokumentus tvarkiau, o atlikau pačią tikriausią karinę tarnybą – buvau granatsvaidininko padėjėja! Mūsų funkcija buvo saugoti stovyklą, patruliuoti. Važinėjome didžiuliu „Hummeriu“, teko pamainomis sėdėti jo bokštelėje prie ginklo. Per pirmąjį patrulį 22 valandas ištaisai važiuome „Hummeryje“ – sustoji tik gamtinių reikalų atlikti ir trauki toliau. Ten negali apsistoti kur panorėjęs, nes kyla grėsmė gyvybei, visada turi būti budrus, – prisimena Rasa, prisipažindama, jog po pirmosios misijos sugrįžus į Lietuvą, teko tikrąja to žodžio prasme mokytis iš naujo gyventi savo šalyje. – Kai po pusmečio lėktuvas atskraidino į Zoknių oro uostą, išlipau, dairausi ir manau sau: kur aš čia esu. Atrodo, kad viskas labai pasikeitę, o aš buvau labai ilgai išvažiavusi. Pavyzdžiui, labai gerėjausi kelio ženklais, nes čia, Afganistane, tokių nėra“.

Karės kolegė Rita džiaugiasi, kad pagaliau, po ilgo laukimo bei vadų atkalbinėjimų, ir jai pavyko patekti tarnauti į tarptautinę misiją: „Labai seniai norėjau važiuoti, kai dar neturėjau šeimos, bet tada nebuvo galimybės. Kai tik nueidavau pas vadus pasiprašyti, jie man sakydavo: „Augink vaikus ir negalvok apie misijas“. Tačiau tokie vadovybės raginimai moters neatgrasė – klausydama

Misija: pažinti pasaulį ir save

Kas moteris traukia vykti į karinę tarnybą Afganistane? „Žinokite, misijos – tai užkrečiama, kaip ir kelionės. Tai nauji iššūkiai, nauja įdomi veikla“, – atvirauja Rasa. Toli gražu ne kiekviena moteris ryžtusi vykti už keturių tūkstančių kilometrų nuo Lietuvos į karo nuniokotą šalį, tačiau viršila Rasa džiaugiasi, kad karinė misija Afganistane – tai jos šansas. Proga pažinti kitą šalį, kultūrą. Todėl tik pasitaikius progai mo-

dveiose misijose Irake tarnavusio vyro bei kariškių draugų pasakojimų apie jų patyrimus užsienyje Rita pasiryžo visa tai išbandyti ir pati. Jaunai moteriai norėjosi patikrinti save – ar sugebės prisitaikyti, tinkamai atlikti savo pareigas, šešis mėnesius išbūti svetimoje karinių neramumų draskomoje šalyje.

Kai užvaldo namų ilgesys

Man besilankant Kabule, Rasos ir Ritos tarnyba Afganistane jau buvo įpusėjusi, iki grįžimo namo likę trys mėnesiai. Vyraujantis jausmas – abi labai pasiilgo savo šeimų. Ne ką gelbsti ir galimybė kasdien su vyrais ir vaikais bendrauti internetu. „Pirmus tris mėnesius, atvykus į Afganistaną, nuo naujų įspūdžių būna didelės akys, viską norisi pamatyti, patirti, po to euforija išsi-sklaido, pripranti, ir darbas tampa kasdienybe. Namai iš pradžių kažkaip natūraliai nutolsta, jų ilgėtis pradėti po kokių dviejų mėnesių, – išgyvenimais dalijasi Rasa. – Bet vis tiek apie šeimą galvoji kiekvieną dieną, žiūri nuotraukas, susirašinėji“.

Karės atvirauja, kad tarnyba užsienyje suteikia unikalią progą dar kartą perkainoti savo vertybes, suprasti, kas gyvenime išties yra svarbu. Išvykusios toli nuo namų, moterys iš naujo įvertino šeimą, ryšio su artimaisiais svarbą. „Būdama Afganistane supratau, kaip juos visus be galo myliu – ir vyrą, ir vaikus. Pabuvęs čia aiškiai suvoki, kad visame pasaulyje neturi nieko brangesnio ir svarbesnio už šeimą. Grįžęs pamatai, kad niekas tavęs nelaukia taip, kaip šeima – visa tai supranti iš jų akių, – įdėmiai žvelgdama į mane, prislopintu balsu kalba Rasa. – Be to, misijose įgyji be galo daug kantrybės, išmoksti nutylėti, susitaikyti. Ši išmintis paskui labai praverčia šeimos gyvenime“.

Rita kalba, jog tarnaudama Afganistane supratusi, koks jai svarbus yra vyras. „Kai jis visada šalia, atrodo, kad taip ir turi būti. O štai išsiskiri, pasiilgsti ir supranti, ką prarandi. Be to, ir vyras mane įvertino, suvokė, ką jaučiau, laukdamas jo grįžtant iš misijų, dabar apsikeitėme pozicijomis“, – pasakoja leitenantė. Kai Ritos sutuoktinis vyko į pirmąją savo tarnybą Irake, moteris buvo tik ką pagimdžiusi sūnų. Vyras vos suspėjo ją aplankyti gimdymo namuose ir išvyko šešiams mėnesiams į misiją. Rita prisimena, kad nebuvo, kas jai padėtų ir kaip ji net negalėdavusi nueiti į parduotuvę parsinešti maisto. „Užtat dabar, likęs vienas su vaiku, vyras man sako suprantas, kaip man tuomet buvę sunku ir kaip aš jaučiausi. Dabar jis taip pat vienas turi pasirūpinti vaiku ir namais, ant jo pečių gula visa atsakomybė“, – sako Rita. Paklausta, kuo kariškiai vyrai skiriasi nuo civilių, priduria, jog kariai labiau disciplinuoti ir mokomi priimti iššūkius ir susidoroti su jais. „Tiesiog žinai, kad už tave to niekas nepadarys“.

Kai lytis nebesvarbi

Toli gražu ne visos kariuomenėje tarnaujančios moterys ryžtasi išvykti į tarptautines misijas. Kartais jos turi pasirinkimą, o kartais – ne. Štai vienoje stovykloje Afganistane teko bendrauti su lietuve medike, kuri gavo įsakymą vykti į misiją, nors yra išsiskyrusi ir viena augina du nepilnamečius vaikus. Vadovybė paaiškino, kad be jos nėra kam vykti. Moteris dar svarstė galimybę išeiti iš darbo kariuomenėje, tačiau Lietuvoje įsismarkavusi ekonominė krizė nepaliko kitos galimybės.

Rasos ir Ritos kolegės atvirai joms prisipažindavo, kad negalėtų taip, kaip jos išvykti į misiją užsienyje. „Kitos moterys džiaugiasi darbu nuo 8 iki 17 val. ir visiškai nenori keisti nusistovėjusio savo komfortiško gyvenimo būdo į darbą kiaurą parą kažkur Afganistane. Aš jas puikiai suprantu, juk moterys gyvena dėl vaikų, tai pagrindinis jų gyvenimo tikslas, užtat ir nenori išvykti“, – mano Rita. Ir ji, ir Rasa taip pat kariuomenėje atsidūrė ne tam, kad kariautų; būdamos civilės, jos į kariuomenę ėjo, kai privertė gyvenimo aplinkybės. „Aš tiesiog ieškojau darbo, taip ir patekau. Mano vyras tuo metu jau dirbo kariuomenėje, sužinojo, kad ieškoma darbuotojų, ir pasiūlytė mane. Tada buvo toks laikmetis – iš karto po nepriklausomybės nebuvo darbų. Reikėjo griebtis to, kas yra“, – prisimena viršilos karinį laipsnį užsitarnavusi Rasa.

Kariško laipsnis įpareigoja – jau nesi vien tik moteris, tačiau dar ir karė. Čia lytis neegzistuoja, privalai reguliariai dalyvauti karinėse pratybose bei stovyklose, vilkti sunkias kuprines, šliaužti per purvą, mokėti naudotis ginklu. Ar jos galėtų iššauti, ne pratybų, bet kovos lauke? „Turi labai apsvarstyti, ar sugebėsi tai padaryti, – iš lėto dėsto Rita. – Pratybose išmoksti automatinės technikos, įgūdžių. Savęs neapsunkini mintimis, kad gal reikės tai daryti realiai. Prieš misiją instruktažuose vadai įspėja, kokiais atvejais gali naudoti ginklą. Mokaisi tam, kad, esant ekstremaliai situacijai, galėtum viską atlikti automatiškai“.

Jaunoji savanorė Antoška

Aukštaūgę tvirto sudėjimo merginą, kurios vardas, kaip vėliau sužinojau, yra Antanina, pastebėjau dar lankydamasi Lietuvos stovykloje Čagčarane. Tačiau su draugų bei tarnybos kolegų Antoška vadinama kare daugiau pasikalbėjome, kai jau misiją baigusieji kariai laukė skrydžio namo, tarpinėje stovykloje Herate, Vakarų Afganistane. Kepinant kaitriai vidudienio saulei, susėdame pavėsyje ant suolelio po italų kavinės langais. Nuo pokalbio pradžios suvokių, jog bendrauju su neeiline mergina. Pasirodo, prieš misiją Antanina turėjo ilgus juosmenį siekiančius plaukus, kuriuos nusiskuto plikai, susilažinusi su kolegomis. „Pamenu, buvo sekmadienis, kariai vieni kitiems kirpo plaukus, aš ėjau pro šalį, o jie juokaudami ir sako: Antanina, į eilę. Sakau: po kurio laiko ateiti? Po dešimt minučių jau atskubėjau kirptis. Kariui bekerpant, rankos drebėjo, nukirpo plaukus sulig kaklu ir klausia: ar toliau kirpti? Jei pradėjai, tai ir pabaik darbą, atsakiau, – šypsodamasi pasakoja karė. – Atvažiavau į misiją su visiškai plika galva, todėl mane dažnai palaikydavo vaikinai. Buvo net kuriozinis atvejis, kai atvykęs į stovyklą viršininkas nurodė norįs pasikalbėti su kai kuriais vaikiniais, išrinko penkis, tarp kurių, buvau ir aš. Ir tada sako: na, ir kviečiu vieną merginą. Visi kolegos pradėjo juoktis“. O kartą kroatų karė ją net norėjusi išvaryti iš dušinių, nes taip pat apsiriko.

Vyresnioji seržantė Antanina Girčytė kare savanore tarnauja jau penkerius metus – anksčiau Jaunųjų šaulių sąjungai priklausiusi mergina prašymą į kariuomenę atnešė pačią pirmąją dieną, kai jai suėjo aštuoniolika. Šia veikla mergina sudomino ir jaunėlių brolių, kuris taip pat ruošėsi kartu važiuoti į misiją Afganistane, tačiau, patartas sesers, pasirinko studijas. „Aš pati kol kas neturėjau galimybės mokytis, abu mano tėvai yra neįgalūs ir todėl baigusi gimnaziją iš karto nuėjau dirbti“, – prisipažįsta savanorė. Atkakli mergina netrukus susirado gerai apmokamą darbą „Ekskomisarų biure“, vėliau – „Senukų“ prekybos centre. Jai teko išsikovoti vietą po saule

įrodant, kad ir moteris gali dirbti apsaugos darbuotoja. Po poros savaičių Antanina jau tapo pamainos vyresniąja, o po metų – apsaugos vadove. „Vyrams nebuvo gėda, kad jiems vadovauja moteris, – apie įgautą stipriosios lyties atstovų pasitikėjimą pasakoja Antanina. – Dirbdama prekybos centre lengvai kilnodavau cemento maišus po 40 kilogramų. Kai į mašiną sumesdavau po 20 maišų, tai vaikinai stovėdavo ir žiūrėdavo liežuvius nukabinę“.

Kodėl merginą paviliojo kariška veikla? „Nežinau, aš jau tokia gimiau – man vis norisi kažko naujo, naujos veiklos ir iššūkių, nenoriu sėdėti vietoje, traukia ekstremalumai“, – sako vaikystėje dovanų mašinėlių ir pistoletų prašydavusi mergina.

Vyrų pagalba nepageidaujama

Antanina prisipažįsta, kad misija Lietuvos vadovaujamoje Goro provincijos atkūrimo grupėje prabėgo kaip viena diena. Budėjimus sargybos bokštelyje keitė išvykos patruliuoti. Seržantė patvirtina, jog tokiam darbe svarbu nuolat palaikyti gerą fizinę formą: „Patruliuojant tekdavo nemažai pėsčiomis eiti su apsaugine liemene, ginklais – iš viso apie 34 kilogramus papildomo svorio ant savęs turėdavai neštis, tačiau prie to pripranti“.

Vyresnioji seržantė niekada nepriima kolegų vyrų pagalbos. „Aš to vengiu, nes man jos nereikia. Kai nebegalėsiu susitvarkyti pati, išeisiu iš kariuomenės, – griežtai apsisprendusi kariškė. – Ypač įvairiose pratybose vyrai veržiasi padėti, tačiau vėliau paaiškėja, kad ne jis tau, o tu jam turi padėti, pavyzdžiui, panešti kuprinę. Be abejo, dauguma Lietuvos vyrų mano, kad kariuomenėje moteriai ne vieta, tačiau pažūrėjus į juos, kaip jie patys išsisukinėja nuo tarnybos – ar ne gėda vaikinams, kai merginos eina į kariuomenę?“. Juk kažkas turi tarnauti – savo pasirinkimą reziuumuoja Antanina. Kariškė kartais ir asmeniškai susiduria su skeptiška vyrų nuomone apie moteris kariuomenėje, tačiau pamatę, kad ši mergina gali puikiai atlikti savo darbą, požiūrį pakeičia. Jaunoji savanorė prisipažįsta nestokojanti ir asistuoti bandančių vyrų dėmesio, tačiau jo nepriimanti. „Lietuvoje manęs kai kas laukia, – paslaptینگai šypsodamasi kalba Antanina. – Tačiau stovykloje apie tai niekam nesakiau, nenoriu, kad žinotų“. Draugas, su kuriuo mergina prieš misiją metus laiko draugavo, taip pat karys savanoris. Ir tuo pat metu, kaip ir Antanina, tarnavo tarptautinėje misijoje, tačiau ne Afganistane, bet Kosove. „Jis dar taip pat nori atvažiuoti į Afganistaną. Juokaudama sakau jam: važiuokime kartu, tačiau abu suprantame, kad taip yra negerai. Pasisektų, jei niekas nežinotų, jog esame pora, o jei kiti kariai suprastų, jaustų diskomfortą, nes juk savo antrąsias puses pusmečiui palieka Lietuvoje“, – supratingai dėsto Antanina.

Karė savanorė artimiausius dešimt metų savęs dar neįsivaizduoja gyvenančios ramų šeimyninį gyvenimą. Norėtų į Afganistaną atvykti dar kartą. Ypač jai patiktų įgyvendinti vaikams skirtus projektus, nes labai mėgsta su vaikais bendrauti. „Šioje misijoje, kai vykome patruliuoti už stovyklos ribų, tekdavo pasikalbėti su vaikais. Būdavo ir taip, kad jie norėdavo mus apmėtyti akmenimis, bet tik užtekdavo man nusišypsoti, pamojuoti, ir iš rankų nepastebimai iškrisdavo akmenys“, – bendravimo ypatumais su vietiniais dalijasi Antanina. O kas vėliau, kai jau nebevilios tarnyba tolimuose kraštuose? „Noriu skraidyti“, – tik pagalvojus apie aviacijos studijas užsidedimu sužiba seržantės akys. □

Lietuvos karių dienos ir naktys tolimajame Čagčarane

Goro provincijos atkūrimo grupės stovykloje sekmadienį įvyko misijos rotacija. Pusmetį čia išbuvusius karius pakeitė kiti jų kolegos iš Lietuvos – jau devintoji pamaina, daugiau kaip 150 karių. Kas mūsų karius traukia į Afganistaną? Noras išbandyti save tikroje kariškoje veikloje, pajusti savo vis didėjančias galimybes, galų gale – pažinti kitą šalį, teigia kariai.

Provincijos atkūrimo grupės (PAG) gyvena dviem sezonais – vasaros ir žiemos. Žiemos karių pamaina, pradėjusi savo tarnybą praėjusių metų lapkritį, šį savaitgalį jau grįžta namo į Lietuvą. Kaip ir kuo mūsų kariai šešis mėnesius gyvena už 4 tūkstančių kilometrų į rytus nuo tėvynės?

Padebesiuose iškilusi stovykla

Lietuvių PAG stovykla įsikūrusi visai šalia Goro provincijos sostinės Čagčarano, kuriame gyvena apie 15 tūkstančių gyventojų. Visa Afganistano centre esanti provincija yra maždaug

Kalnuotoje Goro provincijoje žymūs oro temperatūros svyravimai – dieną čia gali būti labai karšta, o naktį – šalta

Šis pavasaris Čagčarane buvo drėgniausias per pastaruosius 30 metų, tvirtina vietos senoliai. Žalia žolė čia retenybė

perpus mažesnė už Lietuvą ir joje gyvena apie 800 tūkst. žmonių. Čagčaranas įsikūręs aukštoje kalnuotoje vietovėje, todėl 2005 m. greta miesto pastatyta PAG stovykla stiebiasi per 2270 metrų virš jūros lygio. Todėl tik atvykus, čia iš pradžių šiek tiek trūksta oro.

Anksti ryte kariniu lėktuvu leidžiamės šalia stovyklos esančiame nusileidimo take. Išlipę PAG-9 kariai godžiai dairosi aplinkui – štai čia, didingų kalnų apsuptyje, šalia veržlios Harirudo upės teks praleisti šešis artimiausius mėnesius. Gegužės viduryje iš Lietuvos į Čagčaraną atskridusiems kariams ištis pasisekė, nes jie išvydo neįprastai žalią gamtą. Vietos gyventojai teigia, jog šiemet buvo drėgniausias pavasaris per pastaruosius tris dešimtmečius.

Sulipę į visureigių kariai netrukus atsiduria PAG stovykloje. Teritoriją supa aukšta tvora, pakraščiu vinguriuoja kelias. Kariai gyvena ir dirba vadinamuosiuose konteineriuose – iš metalo konstrukcijų surenkamuose vienaukščiuose pastatuose. Stovykla atrodo kaip nedidelis miestelis.

Dar prieš atvykdamą į PAG, mačiau nuotraukas, kaip ji atrodė 2005-ųjų pavasarį. Dabartinė nuo jos skiriasi kaip diena ir naktis. „Kai prieš keturis metus pavasarį atvykome, čia dar nieko nebuvo – plika teritorija su pora palapinių, kuriose įsikūrėme. Pirmą mėnesį valgėme tik sausą davinį, nes net virtuvės neturėjome“, – prisimena pulkininkas leitenantas Sigitas Mundris. Dabar stovykloje yra viskas, ko gali prireikti civilizuotam žmogui, pradedant valgykla, baigiant parduotuve ir sporto sale.

Iššūkis gyvenimo kasdienybei

Praėjusį pusmetį Gore tarnavusi karių pamaina ypatinga tuo, jog jos pagrindą sudarė savanoriai. Kai kurie žmonės misijos laikotarpiui paliko savo kasdienius darbus ir išvyko į Afganistaną. Kas juos atviliojo į šią tarptautinę misiją? „Aš visų pirma norėjau išbandyti save, patirti naujų jspūdžių, savo akimis pamatyti Goro provinciją ir patirti, ką reiškia čia tarnauti, – prisimena vyr. seržantė Antanina Girčytė. – Pirmą kartą išvykusi į Čagčaraną ir pamačiusi vietinius žmones, supratau, kad lietuviai palyginus labai gerai gyvena ir, kad vietiniams žmonėms reikalinga pagalba“.

Goro provincijos sostinėje Čagčarane gyvena apie 15 tūkst. žmonių, visoje provincijoje – apie 800 tūkst., 90 proc. jų – tadžikai.

23-ejų metų mergina, išvykdama į misiją, Lietuvoje paliko gerai apmokamą darbą prekybos centre. Jos metais jaunesnis kolega savanoris eilinis Regimantas Jurkynas taip pat tvirtai nusprendė išbandyti save tarptautinėje misijoje, todėl jo nesustabdė net griežtas tėvų draudimas. „Na, o kai pamatė, jog esu pasiryžęs vykti, namiškiams nebeliko nieko kito, kaip tik palinkėti man sėkmės“, – šypsosi Regimantas. Paklaususi, ar R.Jurkynas nėra jauniausias PAG-8 karys, nustembu, jog jauniausiajam – vos devyniolika.

PAG-8 vadas pulkininkas Vytautas Reklaitis džiaugiasi, jog į misiją išvykę kariai savanoriai turėjo itin aukštą motyvaciją. „Mes atrinkome pačius geriausius, nes norinčių sulaukėme kone tris kartus daugiau. Kreipėme ypatingą dėmesį į visus kriterijus – pradedant fizine ištvirme ir baigiant moralinėmis savybėmis. Jos turi būti tvirtos, kad žmogus pusmetį galėtų darniai sugyventi kolektyve ir gerai vykdyti savo užduotis“.

Nors Goro provincija laikoma viena saugiausių Afganistane, ne vieno kariškio šeima iš pradžių su nerimu žvelgia į savo artimųjų tarnybą šioje šalyje. Pagrindinė priežastis – informacijos trūkumas. „Žmonės išgirsta per televiziją, kad kažkur Afganistane vyksta savižudžių atakos ar sprogdinimai, ir mano, kad taip yra visoje šalyje bei Čagčarane. Tokie atvirai sako: „Kur jūs važiuojate, ten jus nušaus, – pasakoja grandinis Andrius Širvinskas. – Aš dirbu sporto instruktoriumi, klube lankosi ir tokie žmonės, kuriems teko Afganistane kariauti tarnaujant sovietinėje armijoje, tai jie mane palaikė, sakė: „Jei taip nusprendei, tai ir važiuok“. O stabdė daugiausia tie, kurie apie Afganistaną yra girdėję tik iš nuogirdų. Jie nežino, kas čia iš tiesų mūsų laukia“.

Mulos – didžiausi autoritetai

Pagrindinė Lietuvos vadovaujamos PAG Čagčarane užduotis – padėti vietos valdžiai užtikrinti provincijos saugumą ir stabilumą. Todėl čia ir karių dienotvarkė bei užduotys pritaikytos vietovės stebėjimui ir patruliavimui bei pagalbos vietiniams gyventojams teikimui. Kartą per savaitę PAG karių būrys išsiruošia į Čagčaraną patruliuoti pėsčiomis, tada apžiūrimas miestas, tiriamos gyventojų nuotaikos, žiūrima, ar jie neturi kokių problemų.

Pasak A.Girčytės, tai puiki proga pažinti vietos gyventojus. „Pavyzdžiui, visą patruliavimo laiką mus lydi smalsūs vaikai. Jie nuolat ko nors prašo ir rėkia „bakšiš, bakšiš“. „Prašo visko – apyrankės, tušinuko, butelio vandens, net kariškio racijos, – prisimena mergina. – Iš pradžių maniau, kad jie nieko neturi, tik po to suvokiau, jog jų toks supratimas: nuolat prašinėti to, ką mato. Įdomu tai, kad jie prašo ne batų, kurių neturi, bet, tarkim, vandens, kurį vėliau gali kam nors atiduoti arba išmesti. Būdavo ir taip, kad vaikai norėdavo mus apmėtyti akmenimis, bet kai pakeldavau jiems ranką ir nusišypsodavau, jie atsakydavo tuo pačiu ir bemojuodami pamesdavo savo akmenis“.

Kariai įsitikinę, kad, norint palaikyti draugiškus santykius su vietiniais afganais, yra labai svarbu suprasti jų mentalitetą. Dar prieš išvykdam į misiją, kariai Lietuvoje mokomi dari kalbos pradmenų, pagrindinių islamo religijos tiesų, vietos papročių. „Kad gyventojai mumis pasitikėtų, turime parodyti pagarbą jų kultūrai, suprasti, jog čia esame tik jų pagalbininkai, – bevažiuojant visureigiu per Čagčaraną man pasakoja vyr. leitenantas Vaidas. Nusistebiu, kad vos prieš dvi savaites atvykęs karininkas jau susikalba su mus sekiojančiais vaikais. – Ši kalba nėra sunki, pavyzdžiui, „ne“ čia skamba ir reiškia tą patį kaip ir lietuviškai“.

Judrios Kabulo gatvės

Pagarbų Lietuvos karių požiūrį į afganų kultūrą per ketvertą metų įvertino ir Goro provincijos valdžia. Beje, PAG vadas bei karininkai su vietos valdininkais aktualius klausimus sprendžia ne tik oficialiuose susitikimuose, bet ir prie pietų ar vakarienės stalo. Neformalus bendravimas Afganistane neatsiejamas nuo dalykinių reikalų. Štai ir man teko proga dalyvauti iškilminguose pietuose pas tarptautinės organizacijos kuratorių PAG vadų pasikeitimo proga. „Labai svarbu, kad PAG vadovybė gerai sutartų su vietos valdžios atstovais bei mulomis dėl to, kad kariškiai čia jaustųsi saugūs. Religiniai vadovai mulos yra didžiausi autoritetai. Tarkime, pas mus Lietuvoje pirmoje vietoje yra įstatymas, o pas juos – religija“, – dėsto savanoris A.Širvinskas. Kariškis juokauja, kad mūsų aprūpinti garsiakalbiais ir stiprintuvais, mulos kiekvieną rytą savo maldomis žadina stovyklą.

Ypač laukiami medikų patruliai

Dar viena nuolat Lietuvos PAG kariškių vykdoma užduotis – tolimieji patruliai, kuomet vykstama į atokesnes provincijos vietas. „Palyginus su likusia provincija, Čagčaranas yra labai gerai aprūpintas. Nors čia žmonės gyvena vargingai, bet, kai nuvažiuoji į atokesnius rajonus, pamatai daug prastesnį vaizdą. Ten nėra jokios civilizacijos, tik retas gyventojas gali didžiulis turėdamas tokią transporto priemonę kaip motociklas“, – įspūdziais dalijasi A.Širvinskas.

Lietuvos vadovaujamos Goro provincijos atkūrimo grupės stovykla Čagčarane – 2270 metrų virš jūros lygio

Į tolimuosius patrulius dažnai vykstama teikti medicininės pagalbos, kurios čia žmonėms labai trūksta. Į užduotį susiruošia PAG dirbančių medikų brigada, sunkvežimiais vežama įranga bei vaistai, todėl išsirikiuoja didelė mašinų kolona. Vykstama apie 100 kilometrų nuo Čagčarano – kalnuotoje vietovėje tai iš tiesų nemenkas atstumas. „Jei geras oras, grįžtama tos pačios dienos vakarą, tačiau atsitikdavo ir taip, kad žiemą iš ryto kelias būdavo gerai pravažiuojamas, o į vakarą jį visiškai užpustydavo. Į pagalbą iš stovyklos būdavo siunčiami papildomi pagalbiniai būriai užklimpusioms mašinoms ištraukti, nuvežti kariams maisto, drabužių. Pamenu, ilgiausiai patrulis kelyje buvo užtrukęs tris dienas“, – pasakoja A.Širvinskas.

Kaimų gyventojams apie medikų atvykimą pranešama iš anksto, todėl iš aplinkinių vietovių suplūsta daug pacientų. Per vieną tokią išvyką gydytojai konsultuoja apie 200 žmonių. Afganistane ypač reikalinga odontologo pagalba, nes žmonės čia dantų visai neprižiūri. Būna ir taip, kad, norėdami į savo kaimą išsiviešinti medikų komandą, žmonės patys iš provincijos atkeliauja į PAG stovyklą ir prašo pas juos atvykti.

Lietuvos kariai Goro provincijoje vykdo ir vadinamuosius greitojo poveikio projektus. Pavyzdžiui, prieš porą savaitių smarkios liūtys nuplovė kelis Čagčarano gyventojų namus, tai kariai nukentėjusiems teikė maistą. „Tas kelias tonas maisto mes perdavėme ne tiesiogiai žmonėms, bet per vietos valdžią, kurios autoritetą tokiu būdu stengiamasi stiprinti“, – paaiškina už ryšius su visuomene bei žiniasklaida PAG-8 buvęs atsakingas leitenantas Karolis Zikaras.

Kariai PAG stovykloje įsikūrusiems Lietuvos užsienio reikalų ministerijos atstovams padeda įgyvendinti civilinius projektus provincijoje. Jau metus PAG dirbanti Justina Jakavonytė kuruoja vystymo projektus bei provincijoje veikiančių tarptautinių ir nevyriausybinų organizacijų veiklą. Šios stiprina švietimo sistemą, dalija labdarą, rūpinasi gyventojų sveikata, moterų teisėmis.

Gyvenimas verda nedidelėje turgavietėje Kabulo pakraštyje, šalia NATO karinės stovyklos

Išbandymas – nugalėti rutiną

Tačiau PAG karių darbas – ne tik kasdienės išvykos ir naujos užduotys, kaip gali pasirodyti iš šalies. Tai ir daug kasdienės rutinos, kuri kartojasi kasdien pusę metų ir kurią turi išmokti nugalėti. „Man rutina buvo bene pats sunkiausias dalykas misijoje, – prisipažįsta R.Jurkynas. – Kasdien atsikeli, pavalgai, eini į užduotį, jei laisva diena – sportuoji. Paskui pietūs, vakarienė, eini miegoti, o kitą dieną viskas kartojasi“. Kariai patys turi sugalvoti, kaip pabėgti nuo rutinos. Vieni laisvalaikiu žiūri filmus, kiti žaidžia bilijardą neseniai pastatytoje erdvoje ramovėje, kaitinasi pirtyje arba skaito knygas. A.Širvinskas džiaugėsi misijos metu gavęs progą į valias paskaičiuoti: „Civiliniame gyvenime dažnai reikia skubėti, lėkti, todėl nespėji į rankas paimti knygos, o čia turi laisvo laiko ir skaitai“.

Mane sužavėjo jauki ramovėje įrengta koplyčia, kurioje kapelionas kapitonas Saulius Noretas kas vakarą ir sekmdieniais laikydavo Mišias. „Mes turėjome ir savo vargonininką su gitara, chorą, – šypsodamasis pasakoja dvasininkas. – Čia pusmetį gyvenantiems kariškiams išties svarbu, kad būtų kur ateiti, pamąstyti, pasimelsti. Būna, kad žmonės būtent čia, PAG stovykloje, atsiverčia. Štai per šias Velykas vieną pakrikštijau“. Neretai toli nuo namų, artimųjų ir įprasto civilizuoto gyvenimo atsidūrusiems žmonėms kapelionas tampa psichologu, padedančiu nugalėti sunkumus.

Tikisi dar sugrįžti

Šešis mėnesius gyventi stovykloje su tais pačiais žmonėmis, išmokti prie jų prisitaikyti ir nerodyti jokių neigiamų emocijų – tai kariui taip pat didelis išbandymas. „Tokia patirtis daug ko išmoko. Per pusmetį žmogus labai gerai atsiskleidžia, koks jis yra: ar ištvermingas, ar priešingai – nervingas ir nepakantus, ar patikimas, ar melagis. Pamatai, kaip žmogus elgiasi stresinėje situacijoje“, – patirtimi dalijasi A.Širvinskas. Kad ir kokie treniruoti bei disciplinuoti bebūtų, kariaus sunku pusę metų nematyti savo artimųjų. Ramovėje yra įrengtas specialus kambarys, kur su šeimomis galima pabendrauti telefonu ar internetu, tačiau tai tik laikinas „gyvo“ bendravimo pakaitalas.

Kariai prisipažįsta, kad pusmetį praleidę toli nuo Lietuvos, ima labiau vertinti savo šalį, šeimą, įtvirtina savo tikrąsias vertybes. „Tarnaudamas Afganistane supratau, kad reikia skųstis, jog mes Lietuvoje blogai gyvename, pamačiau, kaip gali būti daug blogiau. Pusę metų praleidęs kaime, kad ir koks būtum gamtos mylėtojas, pasiilgsti civilizacijos – paprasto asfalto, galimybės nueiti parduotuvę ir atsiskaityti pinigais“, – kalba grandinis A.Širvinskas.

Vyr. seržantė A.Girčytė prisipažįsta, kad jai misija „prabėgo kaip viena diena“, net nespėjo artimųjų pasiilgti. Mergina sužavėta tarnyba Afganistane ir entuziastingai tikisi čia dar bent kartą sugrįžti. Jai antrina ir kolega R.Jurkynas. „Lietuvoje nėra nė vieno karinio kurso, kuris truktų pusę metų ir kur galėtum taip realiai save išbandyti bei tobulėti.“ □

Andrius Jurgaitis

Konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ laureatas, paskatinamoji premija

Kapitonas Andrius Jurgaitis yra Lietuvos kariuomenės Dr. Jono Basanavičiaus karo medicinos tarnybos Karių sveikatos priežiūros sektoriaus Karo medicinos centro Psichologinių tyrimų laboratorijos psichologas. Krašto apsaugos sistemoje tarnauja nuo 2002 metų.

„Esu Vytauto Didžiojo universiteto psichologijos magistras. Atsakingas už psichologinę paramą Afganistane tarnaujantiems Provincijos atkūrimo grupės (PAG) kariams ir jų artimiesiems. Du kartus buvau komandiruotas į Afganistaną. Esu krašto apsaugos sistemos Psichologinės paramos grupės (PPG) pirmininko pavaduotojas.“

Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas

Karo psichologiją galima laikyti viena iš ekstremaliausių psichologijos šakų. Anksčiau buvo įprasta, kad karo psichologai dirbdavo tik karinėse medicinos komisijose ir jų pagrindinis uždavinys buvo tikrinti jaunuolių ir tarnaujančių karių psichikos sveikatos būklę. Šiandien veiklos diapazonas smarkiai išsiplėtė. Karo psichologai siunčiami vykdyti užduočių j „karštuosius taškus“, tokius, kaip Irakas ir Afganistanas. Ten visas teorijas tenka išbandyti ir patiems.

Karo psichologija. Kas tai?

Psichologijos žodyne galima aptikti tokią sąvokos „karo psichologija“ apibrėžimą: „Karo psichologija – psichologijos šaka, tirianti įvairių karinės veiklos rūšių psichologinius ypatumus, kuriuos lemia visuomeninės istorinės sąlygos, karo technikos lygis, kario ir karių kolektyvo savybės, karinio rengimo metodai. Karo psichologija kuria rekomendacijas kaip tobulinti karių pažinimo, atrankos, mokymo, auklėjimo teoriją ir praktiką, psichologiškai rengti karius ir vadus“.

Pastaraisiais dešimtmečiais sparčiai tobulėjant ginkluotei ir karinei technikai bei karo pobūdžiui nuo partizaninių veiksmų pakitus iki kovos su terorizmu, karo psichologijai tenka daugiau iššūkių.

Dėmesys kariniams konfliktams

Šiuolaikinėje žiniasklaidoje teroristiniai išpuoliai, kariniai ir kiti ginkluoti konfliktai stebimi ir girdimi beveik kasdien. Beveik kasdien jie primena apie karo baisybes. Karas apnuogina pagrindų pagrindus – priverčia nusimesti kaukes ir dar kartą savęs paklausti, ko vertas gyvenimas ir kas jame veda į priekį.

Karas vertinamas kaip žmogiškų klaidų sangrūda. Ten visiškai kitoks gyvenimas nei mūsų kasdienybė. Kai vienaip ar kitaip esi su juo susijęs – ieškai būdų išlikti ir išsaugoti tai, ką turi brangiausia, vertingiausia.

Kartu su kolege po susitikimo su PAG karių artimaisiais

Lietuvos karių misija Afganistane

Afganistano Goro provincijos atkūrimo grupės (PAG) misija prasidėjo 2005 m. birželį. PAG – NATO Tarptautinėms saugumo paramos pajėgoms (ISAF) priklausanti Lietuvos vadovaujama bendra karinė ir civilinė misija Afganistano vakarų regione. PAG uždavinys – padėti Afganistano centrinei ir vietinei valdžiai plėsti savo įtaką provincijoje, įgyvendinti saugumo sektoriaus reformas, sudaryti sąlygas stabiliai ir saugiai aplinkai Goro provincijoje, siekiant paskatinti provincijos atkūrimo darbus. Kartu su maždaug 150 Lietuvos karių bei Specialiosios misijos civilių misiją vykdo kariai ir civiliai iš JAV, Kroatijos, Danijos, Islandijos. Goro provincijos atkūrimo grupės bazė įkurta provincijos sostinėje Čagčarane.

Neįmanoma parengti kario žūčiai

Prieš vykdami į tarptautines operacijas, kariai, be kitų užsiėmimų, dalyvauja ir psichologinio rengimo užsiėmimuose. Tačiau kartais gali pasirodyti, kad realiomis karo lauko sąlygomis viskas, ko neseniai mokytasi, nebetenka prasmės.

Vietiniai...

Iš tikrųjų svarbu, ko ir kokių tikslų karys mokomas. Nesiekama parengti bebaimio kovotojo. Siekiama, kad kariai suprastų, jog jų patiriamos emocijos ir jausmai dažnai yra labai panašūs arba tokie patys, kaip ir jų kolegų, ir kad stresinėse situacijose šitaip jaustis yra normalu. Be to, čia labai svarbus ir asmeninis nusiteikimas, arba kitaip, motyvacija. Tikrai bus labai sunku, jeigu viduje neturėsi ryžto, vadovausiesi vien pragmatiniais

Kartu su Sadmama ir Musa

sumetimais. Galima parengti karį greičiau prisitaikyti prie naujų gyvenimo ir tarnybos sąlygų, išsiskyrimui su šeima, tačiau parengti jo žūčiai neįmanoma. Romantizavusieji tarnybą misijoje greitai pamato, kaip realybė skiriasi nuo įsivaizdavimų.

Skirtingos kario ir šeimos misijos

Namie liekančiai šeimai dažnai būna sunkiau nei kariams misijoje. Žurnalistai, vos įvykus išpuoliui ar kitam incidentui, iš karto apie tai paskelbia, o artimieji neatsirenka, ar tai susiję su mūsų kariais ir pradeda nerimauti, bijoti. Be to, būdamas Afganistane, karys žino realią situaciją, savo būklę ir galimybes, o šeima Lietuvoje to žinoti negali.

Iš tikrųjų kariai ir jų šeimos vykdo dvi nors ir tarpusavyje susijusias, tačiau visiškai skirtingas misijas: kariai – karinę, šeima – laukimo. Dėl to gali kilti įvairiausių tarpusavio nesusikalbėjimų, nes kiekvienai pusei atrodo, kad jo užduotis yra svarbesnė ir kad jam reikia daugiau dėmesio ir didesnio palaikymo. Šioje vietoje galima pateikti realų pavyzdį. Karys grįžęs po misijos, kurioje kariavo – matė sužeistų ir žuvusių, užminuotų automobilių sprogimų ir snaiperių atakų, šaudė pats, namuose beveik iš karto išgirdo žmonos priekaištus, kad tris dienas buvo sugedęs jos automobilis. Tai ir parodo, kad nepabuvus TEN sunku, o gal net ir neįmanoma TO jausmo suprasti.

Filmas tampa realybe

Iš anksto bent šiek tiek pasidomėjus Afganistanu, didelio šoko nebūna. Pavyzdžiui, gamta tenai tokia, kokią ją galima išvysti per televiziją. Vos išlipęs iš lėktuvo supranti, kad tai, ką buvai matęs kine, yra realybė. Yra karinė technika, ginklai, amunicija, virš galvos skraido sraigtasparniai su kulkosvaidžiais, dieną naktį nutaikytais į kalnus – jei kažkas sujudėtų, šautų tą pačią minutę.

Kabulo oro uosto stogas. Atspalaidavimo akimirka žvelgiant į kylančius ir besileidžiančius lėktuvus.

Tačiau vienas didžiausių priešų – ne sukilėliai, kartais ginkluoti tik akmenimis, ne atšiauri gamta, bet nuolatinis nerimas ir įtampa, šeimos ir artimųjų ilgesys.

Grįžus daug kas atrodo kitaip. Tai, kas anksčiau kariams „virpino kelius“, tarkime, auditorijos baimė, sumenksta. Tai vienas iš pozityvių momentų.

Afganistanas. Gyvenimas „čia ir dabar“

Afganistano sostinėje Kabule kiekvieną rytą, išėjęs iš savo kambario į lauką, pajunti beprotišką karštį ir rytą pradedi nuo žvilgsnio į vėliavas. Jei jos nuleistos iki pusės, vadinasi, per tris pastarąsias dienas buvo nukautas NATO šalių karys. Ir diena po dienos situacija nesikeičia. Ilgainiui tai pradeda demoralizuoti.

Supranti, koks trapus yra gyvenimas ir kaip reikia vertinti kiekvieną akimirką. Gerą, blogą, linksmą, skaudžią. Akimirkos efektas – „čia ir dabar“, nes praeities jau nebėra, ateities kol kas irgi nėra, o tu gyveni – čia ir dabar. Ir eini, dirbi, valgai, geri vandenį (mums neįprastas 40 ar daugiau laipsnių karštis – jei negersi daug vandens, patirsi dehidrataciją), bendrauji, miegi.

Žodžiu, visą laiką kažką veiki, taip kompensuodamas savo neigiamas mintis ir ilgesį namams, šeimai, draugams. Ilgesys beprotiškas. Po trijų dienų, praleistų Afganistane, žmona tampa gražesnė, mielesnė. Galvoji, kiek buvo sureikšmintų įvairiausių mažmožių, smulkmenų, kiek nereikalingos energijos išleikvota nerimtiesiems dalykams.

Pasižadi sau, kad daugiau nebus jokių konfliktų dėl blogo oro ar neišneštų šiukšlių, nes tai santykių nestiprina. Galvoji, kad grįžęs elgsiesi kitaip. Labiau mylėsi, labiau gerbsi. Galvoji apie ateitį. Svajoji, kuri planus ir žinai, kad, kol turi svajonių, tol gyveni.

Vėl namie

Viską atperka akimirka, kai, lėktuvui besileidžiant, pamatai Lietuvos žalumą, Elektrėnų kaminus, ežerus, Vilniaus senamiesčio stogus. Pagalvoji: „Ar už milijoną vyktum ten atgal?“ Atsakymas vienareikšmis – ne!.. Nes tave jau užvaldžiusi euforija. Mintyse tari: „Esu namie“. Ir lauki tos akimirkos... Lauki žmonos apkabinimo, bučinio. Lauki akimirkos kada širdis suspurdės iš laimės, kad vėl esi su brangiausiu žmogumi. Džiaugiesi, kad tau pavyko... Kad grįžai...

Įeini į laukiančiųjų salę – apsidarai. Daug žmonių. Sau brangiausio dar nematai, apskritai dar neįprasta regėti šviesius žmones, nes ten matei tik tamsesnius, juodaplaukius, tamsiaakius. Nuleidi akis, gavęs dėmesio dozę, ir stumi bagažo vežimėlį tolyn. Ir štai ji... Graži... Išsiilgusi... Tavo žmona... Apsikabina, pabučiuoja... ☐

Kiti išskirtiniai kūriniai

Živilė Kavaliauskaitė

Esu Živilė Kavaliauskaitė, Šiaulių apskrities ir miesto laikraščio „Šiaulių kraštas“ žurnalistė. Į karinių temų sūkurį buvau įtraukta prieš šešerius metus, kai Šiauliuose nusileido pirmieji Baltijos šalių oro erdvės patruliavimo misiją atliekantys NATO naikintuvai.

2005 metais „Už metraštininko nuoseklumą ir atkaklumą spaudoje jamžinant oro policijos misiją“ buvau įvertinta Krašto apsaugos ministerijos apdovanojimu „Metų plunksna“.

Konkurse „Šiuolaikinio kario portretas“ dalyvauju ne vienerius metus. Pirmajame konkurse, organizuotame 2006-aisiais, tapau laureate, o pernai mano rašinys spaudos kategorijoje buvo įvertintas pirmąja vieta.

Džiaugiuosi, kad ginkluotose pajėgose kasmet pavyksta sutikti įdomių pašnekovų, iš kurių gyvenimo istorijų ir kurių šiuolaikinio kario portretą.

Prikeliami mūšiai su bermontininkais

Lietuvos karinių oro pajėgų Aviacijos bazės tarptautinio bendradarbiavimo specialistas puskarininkis Alvydas Tamošiūnas prikelia mūšių su bermontininkais istoriją. Faktus apie prieš 90 metų vykusias kovas renkantis puskarininkis tikisi prie Radviliškio malūno organizuoti ir mūšio inscenizaciją.

Vilki senąsias uniformas

Kovų su bermontininkais istorija radviliškietis A. Tamošiūnas susidomėjo prieš porą metų. Medžiagos ieškojo ne tik muziejuose, bibliotekose, bet rinko ir žmonių liudijimus. Yra įsigijęs ir paties P. Bermonto 1923 metais išleistą knygą, kurioje publikuojamos 77 nuotraukos ir trys žemėlapiai. Ši knyga buvo išleista vokiečių ir rusų kalbomis, Alvydui pavyko gauti vokiškąją. Kad istorija neliktų tik vadovėliuose, A. Tamošiūnas rengia ekskursijas. Su kovų istorija jis supažindina Kauno divizijos generolo S. Raštikio puskarininkių mokyklos auklėtinius.

Idėją istoriją pristatyti gyvai A. Tamošiūnas parsivežė iš Belgijos. Šioje šalyje jis dalyvavo amerikiečių, dislokuotų Belgijoje, rengtame Antrojo pasaulinio karo įvykių pristatyme. Mūšio vietoje klausytojams buvo išdalyti pasakojimų, laiškų fragmentai. „Karys sėdi apkaše, rašo laišką motinai ir pasakoja, iš kurios pusės atvažiuoja vokiečių tankas, iš kur šaudo. Istoriją pajunti visai kitaip — tarsi laiko mašina atsisuka atgal“, — sako A. Tamošiūnas.

KOP Aviacijos bazės tarptautinio bendradarbiavimo specialistas puskarininkis Alvydas Tamošiūnas apie bermontininkų ir lietuvių kovas pasakoja vilkėdamas atkurta vokiečių kario uniforma ►

Spėjama, kad prie šio malūno vyko mūšis su bermontininkais

Alvydas, pasakodamas apie mūšius su bermontininkais, irgi vilki senąsias uniformas. Vieną kartą – atkurtą lietuvių karių, kitą – kaizerinės Vokietijos Prūsijos žemės vokiečių pėstininko uniformą, kuri buvo naudojama filmuojant latvių filmą „Rygos kariai“.

Pirmieji žuvę savanoriai

Pirmasis lankomas objektas – Radviliškio stačiatikių kapinės, esančios Maironio gatvėje. Kautynės ties šiomis kapinėmis yra įamžintos dailininko E. Jenerio paveiksle „Lietuviai puola bermontininkus, įsitvirtinusių stačiatikių kapinėse“.

A. Tamošiūnas metaliniuose kryžiuose yra aptikęs kulkų žymių, bet ar jos tikrai liko po mūšių su bermontininkais, neaišku. Daugėlaičių kaime, esančiame maždaug už 10 kilometrų nuo Radviliškio, 1919 metais kovose su bermontininkais žuvo du pirmieji kariai savanoriai – Gracijonas Sakalauskas ir Jonas Jaraminas.

Kaip žuvo šie jaunuoliai, žinios prieštaringos. Į Daugėlaičių dvarą, kur buvo įsikūrę bermontininkai, jie ėjo nuo miško pusės, ten ir yra tikroji jų žūtis vieta.

Dvaro kieme pastatytas paminklinis akmuo yra atvežtas iš laukų, kuriose savanorius pakirto mirtis. Abu kariai palaidoti Radviliškio senosiose kapinėse. Paminklinėje lentoje rašoma: „Abu 18 metų amžiaus, žuvę kovoje su bermontininkais ties Daugėlaičių kaimu, Radviliškio valsčiaus. 1919 metais spalio mėnesį 15 dieną“. Šis paminklas nebuvo nugriautas ir sovietmečiu.

Kovėsi ties malūnu

Kovų su bermontininkais liudininkas – Radviliškio malūnas, esantis J. Basanavičiaus gatvės gale. Ar išlikęs malūnas tikrai yra tas, ties kuriuo vyko kautynės, pasak A. Tamošiūno, dar neįrodyta. Nes tuo metu apylinkėse buvo apie 10 malūnų. Šią mįslę puskarininkis tikisi įminti išstudijavęs 1919 metų Radviliškio miesto planą.

Lietuvius, puolančius bermontininkus prie malūno bei štabą, kautynių metu ties Radviliškiu yra įamžinęs dailininkas Rudolfas. Kautynės Radviliškyje vyko lapkričio 21–22 dienomis. Pasak A. Tamošiūno, Radviliškiui užimti paskirtas silpnas, tinkamai neapmokytas lietuvių batalionas.

Lietuvius priešas pasitiko patrankų, minosvaidžių ir sunkiųjų kulkosvaidžių ugnimi, o vienas ugnies taškas buvo įrengtas malūne. Antrosios puolimo dienos vakare, patyrus daug nuostolių, Radviliškį lietuviams pavyko užimti. Bėgdami iš Radviliškio, bermontininkai paliko didelį karo grobį, kuris skubiai iš Radviliškio buvo išvežtas Kaučo link.

Vienoje iš užrašytų to meto istorijų pasakojama, kaip lietuviai užgrobė bermontininkų garvežį, prieš tai susprogdinę tiltą. Iškilė dilema: kaip garvežiu nuvažiuoti į Radviliškį, jei tilto nebėra. Iš rąstų ir senų pabėgių buvo sumontuotas šiokia tokia pravaža, kuria, stipriai siūbuodamas, garvežys sėkmingai prariedėjo.

Mūšis prie Radviliškio malūno dailininko Rudolfo akimis

Neatsakyti klausimai

Rinkdamas žinias, A. Tamošiūnas pastebėjo, kad apie Žalgirio mūšį galima rasti daugiau informacijos nei apie mūšį su bermontininkais ties Radviliškio malūnu. „Net lietuvių nuostoliai skurdžiai įvardijami. Galbūt buvo bandoma tyčia pateikti mažesnius lietuvių praradimus ir didesnius – priešų“, – svarsto A. Tamošiūnas. Kariškis sako, kad iki šiol

neatsakyta į daugybę klausimų: kodėl kautynės vyko be tiesioginės vadovybės žinios, kodėl Radviliškiui pulti buvo paskirti neapmokyti jauni kariai, kas teikė žvalgybinę informaciją, kurie tikri Lietuvos kariuomenės nuostoliai, kur palaidoti bermontininkai?

„Gal kas asmeniniuose archyvuose turi nuotraukų, dokumentų ir galėtų paskolinti, kad pasidarytume kopijas. Gal žino pasakojimų iš tėvų, senelių, giminių. Surinkta informacija labai praverstų minint pergalės prieš bermontininkus 90-metį, kurį minėsime lapkričio 21 – 22 dienomis“, – sako A. Tamošiūnas. Kariškis tikisi, kad ta proga pavyks organizuoti mūšio inscenizaciją prie Radviliškio malūno. Kraštotyros mėgėjas renka medžiagą ir apie Aviacijos bazę tarpukariu bei sovietų okupacijos metais. Informacija apie minėtą laikotarpį irgi labai praverstų. □

Pulkininkas Pavelas Bermontas su kariais

Keturių brolių „dinastija“

„Dinastija“, – šiuo žodžiu kolegos kreipiasi į keturis Lietuvos karinių oro pajėgų Aviacijos bazėje dirbančius brolius Paliukus – Gintautą, Arūną, Egidijų ir Aurelijų. Šiomet brolių mama Genovaitė Paliukienė Lietuvos kariuomenės „Lietuvos karžygio“ apdovanojimuose įvertinta nominacija „Karys ir šeima“. Mama laiminga, kad visi sūnūs dirba pagal pašaukimą, nors kažkada tikėjosi, kad bent vienas iš jų taps kunigu.

Sunku rasti laiko

Brolių gauti apdovanojimai, paskatinimai ir padėkos skaičiuojamos dešimtimis. Tik sukviesti juos į vieną vietą – užduotis ne iš lengviausių. 44-erių kapitonas Arūnas Paliukas, lėktuvų priežiūros grandies vadas, nuo ankstaus ryto neturi laisvos akimirkos.

Po keleto minučių pokalbio pakyla jauniausias brolis – 30-metis sraigasparnių eskadrilės gelbėtojas seržantas Aurelijus: jis išskuba į savaitę truksiantį budėjimą Palangoje. „Broliai apie mane viską žino, jie papasakos“, – juokiasi nuo 2003 metų gelbėtoju dirbantis Aurelijus.

Spėjame pasiteirauti, kodėl ir jauniausias brolis pasirinko darbą kariuomenėje. „Gal bandos jausmas“, – juokauja Aurelijus. Jam pritariamai kvatoja visi broliai.

Paliukų „dinastija“ Karinių oro pajėgų Aviacijos bazėje. Iš kairės: Arūnas, Aurelijus, Egidijus ir Gintautas.

Kapitonas Arūnas Paliukas – lėktuvų priežiūros grandies vadas. Jis atsakingas už orlaivių techninę būklę.

Gelbėtojas trumpai papasakoja apie savo kasdienybę: intensyviausias darbas gelbėtojams prasideda pavasarį, kai įsismagina žvejai. „Nors nežinia, ką jie ir dabar, spustelėjus šaltukui, sugalvos. Gerai, kad marios neužšalusios“, – sako seržantas.

Visi keturi broliai gyvena budėjimo režimu, jų telefonai nebūna išjungti. Bet paklausti, ar kada suabejojo savo pasirinkimu, vieningai purto galvas: „Ne!“

Likimo pokštas ar tikslingai siektas tikslas, kad visi broliai dirba Aviacijos bazėje? Sraigtasparnių eskadrilės gelbėtojas vyresnysis seržantas Egidijus ir aerodromo priežiūros grandies vadas jaunesnysis puskarininkis Gintautas gūžčioja pečiais.

„Bazėje mus visus keturis vadina dinastija“, – juokiasi broliai. Net jų darbuose galima rasti sąsajų: Gintautas prižiūri taką, Arūnas – ruošia techniką, kad likę du broliai galėtų saugiai pakilti.

Kariauja su sniegu

Paliukai gimė Meškuičiuose (Šiaulių rajonas), gausioje šeimoje augo keturi berniukai ir dvi mergaitės. Broliai sako, kad vaikystėje visko būta. Tėčiui mirus, mamai nelengva buvo auginti šešis vaikus. „Deja, seserys nepasirinko kariškos duonos“, – šypsosi broliai.

Pirmasis į Lietuvos kariuomenę atėjo Arūnas. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jis liko dirbti Barysių aerodrome. 1992 metais prie brolio prisijungė Gintautas, karjerą pradėjęs vairuotoju. Kuriantis Lietuvos kariuomenei, viską teko pradėti nuo nulio. Per 1995 metų šv. Kalėdas prasidėjo persikėlimo į Zoknius bumas, o po Naujųjų metų čia nusileido pirmasis krovininis lėktuvas – „Boeing“ su bananų kroviniu.

Broliai (iš kairės) Egidijus, Aurelijus ir Gintautas Paliukai tikisi, kad ateinančios kartos perims jų pašaukimą. Anksčiau giminėje kariškių nebuvo.

Žingsnis po žingsnio jau kone dešimtmetį už aerodromo priežiūrą atsakingas Gintautas pakilo iki grandies vado pareigų. Vyras pažvelgia pro langą: drimbantis sniegas – jo galvos skausmas. „Kariaujam su sniegu“, – šypsosi. Aerodromo takai turi būti visada paruošti, tad tenka parą nemiegoti. Net jei ir nėra sniego, būtina stebėti, kad takai neapledėtų. Lėktuvai turi būti palydimi ir priimami saugiai.

Ligoninės priimamajame – kaip kare

35-erių vyresnysis seržantas Egidijus tarnybą pradėjo prieš 17 metų, įstodamas į tuometinę Savanoriškąją krašto apsaugos tarnybą. Po metų perėjo į Aviacijos bazę, kur dirbo aviacinės ginkluotės mechaniku, porą metų ėjo gelbėtojo ir mechaniko pareigas, o nuo 1998-ųjų – tik gelbėtojo.

Egidijus šypsosi: į kariuomenę jį „paviliojo“ puošni kario uniforma, kuria vilkėjo mokykloje paskaitą skaitęs kursantas. „Dabar ir pats panašią dėviu“, – juokiasi kariškis. Gelbėti žmones, gesinti gaisrus, gabenti donorų organus, padėti kenčiantiems nuo potvynio – keletas iš gelbėtojų atliekamų darbų.

Egidijus ir Aurelijus kartu nebudi, tik gali vienas kitą pakeisti. Bet kartu treniruojasi, dalyvauja pratybose. Pavojingiausia, sako Egidijus, dirbti naktį ir per audras. Gelbėtojams ne kartą teko pakliūti į ekstremalias situacijas, bet jos baigėsi laimingai. Tenka patirti ir komiškų akimirkų, kai evakuoti žvejai skundžiasi dėl ant ledo paliktų naujų meškerių ar rogučių. Blogiausia, kai ant kranto atgabenti žvejai vėl lentomis grindžia kelią per tas pačias properšas.

Brolių darbe yra ir romantikos, nes iš aukštai žemė atrodo labai graži, ypač žavi laukai po sėjos. Pasitenkinimo teikia ir galimybė padėti.

Egidijus pasvarsto apie misiją, kurioje norėtų dirbti paramediku. Tam po truputį rengiasi – yra baigęs paramedikų kursus, o nuo vasario mėnesio darbuojasi ligoninės priimamajame. „Ten baisiau nei kare, ypač – žiemą“, – apie mediko patirtį sako kariškis. Bet ši patirtis nuo pasirinkimo neatbaido.

Penki kariai, nė vieno kunigo

Kai Paliukai su šeimomis susirenka pas mamą, sunkiai besutelpa prie stalo. Tik per retas šventes kuriam iš brolių netenka dirbti. Ir šiemet vienas dirbo per Kalėdų šventes, kito laukia budėjimas per Naujuosius. Kariško kelio brolių atžalos kol kas nesirenka. Tik vienos iš seserų sūnus laukia priesaikos ir jau vilki uniformą. „Gal ir mes įtaką padarėme“, – svarsto broliai. Nors apie darbą prie šeimos stalo stengiamasi nekalbėti.

Šios šventės buvo išskirtinės: mama, gavusi apdovanojimą, jaučiasi pakylėta ir didžiuojasi sūnumis. Su Genovaitė Paliukiene kalbėjomės telefonu, nes po švenčių moterį pakirto peršalimas. „Labai geri mano vaikai užaugo, o apdovanojimas labai pamalonino, – sakė G. Paliukienė. – Visi sūnūs man vienodi: labai draugiški, darbštūs, užjaučia mamą. Auginant buvo sunku, bet dabar lengva“.

Mama Genovaitė Paliukienė tikėjosi, kad vienas iš sūnų pasirinktų kunigystę

Vaikystėje, pasak mamos, broliai mėgo paįsdykauti, bet rimtų bėdų niekada nekilo. „Kiekviena mama šeimoje nori turėti kunigą. Bet kad neišėjo. Jų – toks pašaukimas. O dabar dar vaikai prisijungė: turime penktą kareivį, – atsidūsta mama ir močiutė.

Jurgita Činkienė

Spalvų būna nebūtinai tiek, kiek jų į savo rašinį įlieja žurnalistas. Spalvų būna ir tiek, kiek jų leidžia įlieti pašnekovas. Todėl visų pirma ačiū išminuotojui Vaidotui Mockevičiui, kuris savo pasakojimu tų spalvų tikrai nepagailėjo. Kalbėti jausmingai duota tikrai ne kiekvienam. Todėl visuomet džiūgauju kaip vaikas, kariuomenėje atradusi įdomų ir jausmingai kalbantį žmogų. Tokių klausytis įdomu.

Vaidoto pasakojimo klausiausi išplėstomis akimis ir su nuostaba. Todėl tikiuosi, kad šį – ne mano vienos, o mūsų abiejų – kūrinį skaityti bus įdomu.

Teroristų sprogmenis lietė ir lietuvių karių rankos

Prisilietimas prie mirties. Ir santūrus vyriškas džiaugsmas ją įveikus. Taip misiją Afganistane vadina šioje šalyje dirbantys lietuvių išminuotojai. Rugspjūčio 23-ąją Afganistano pietuose žuvo du estų išminuotojai. Karo ir teroristinių išpuolių nuolintoje šalyje naikinti sprogmenis nuolatos tenka ir lietuviams.

„Kai įvyksta tokios nelaimės, nejučiom pagalvoji, kad teroristų padėti sprogmenys gali kliudyti kiekvieną karį, esantį toje šalyje. Tiek lietuvių, tiek amerikietį, tiek estą – nesvarbu. Ten esi taip arti terorizmo“, – prisipažino Ruklos mokomojo pulko karo inžinerijos mokyklos kapitonas Vaidotas Mockevičius.

Prieš kelis mėnesius V. Mockevičius grįžo iš Afganistano, kur kartu su dar trimis išminuotojais naikino tiek pakelės bombas, tiek senus karo laikų sprogmenis.

– Žinia apie estų karių žūtį, regis, negalėjo jūsų palikti abejingo – žuvo jūsų kolegos, atlikdami tą patį darbą, kokį darėte jūs. Kokios mintys kilo, išgirdus šią naujieną?

– Estai žuvo nuo savadarbio sprogmens. Kai išgirdau šią naujieną, kažkodėl pagalvoju, kad gal žuvo žmonės, kuriuos aš pats esu matęs, gal anksčiau mes buvome susitikę, bendravę ar vienas kitam spaudę rankas. Tokios naujienos abejingo nepalieka nė vieno.

– Gana dažnai jums tenka nukenksminti ir Lietuvoje randamus karo laikų sprogmenis. Tačiau išminavimo darbai Lietuvoje ir Afganistane – skirtingi?

Sprogmenis sunaikinimui perdavė vietinė valdžia

Prieš sprogmenų sunaikinimą...

– Afganistane naikino me dviejų tipų sprogmenis – karo laikų liekanas, kaip ir Lietuvoje, ir teroristų pagamintus sprogstamuosius užtaisus. Per pusės metų misiją nukenksminome tris pakelės bombas. Tuo tarpu užminuotų automobilių mums matyti neteko. Savadarbius teroristų užtaisus aptiko vietos teisėsaugos pareigūnai ir pranešė mums. Jos buvo padėtos kalnuose.

– Mus nuolatos pasiekia žinios iš Afganistano – apie sprogimus, žuvusius žmones, teroristų išpuolius. Tačiau, regis, viskas, kas vyksta šioje šalyje, yra taip toli nuo mūsų. Tuo tarpu jūs buvote ten ir savo rankomis lietėte teroristų pagamintus užtaisus.

– Kartais pagalvodavome, kad savo rankomis prisiliečiame prie mirties. Prisiliečiame ir ją nugalime. Tu eini, rizikuodamas savo gyvybe, žinodamas, kad gali būti iš tiesų blogai.

Kai tenka naikinti karo laikų liekaną, išminuotojai žino – tai užtaisas, kuris savo laiku dėl kažkokių priežasčių paprasčiausiai nesprogo. Tuo tarpu teroristų padėtos pakelės bombos – visai kas kita. Visų pirma nežinia, kaip jos valdomos. Gal laidais? Gal radijo ryšiu? O gal jos sprogs tada, kai ant jų užvažiuos automobilis? Visa tai tenka aiškintis jau vietoje. Naudodavome ir specialią dažnių slopinimo įrangą. Jos reikėdavo tuomet, jei sprogmuo būtų valdomas radijo bangomis.

– Lietuvos išminuotojai, prieš išvykdamį į Afganistaną, ne vieną mėnesį mokosi ir tobulina žinias – vyksta ir teoriniai mokymai, ir pratybos. Tačiau kaip jautėtės, kuomet jums jau Afganistane teko pirmą kartą nukenksminti ne mokomąją, o tikrą pakelės bombą?

– Keistas jausmas. Tarsi kažkas pereitų per kūną. Mes labai aiškiai suvokiame, kad esame čia, Afganistane, kad tai – jau ne pratybos, ne mokymai. Ir kad antros galimybės nebus. Visa reikia padaryti pirmuoju bandymu. Afganistane nuolatos dirba keturi mūsų išminuotojai, keturiese buvome ir mes. Tarpusavyje tariamės, ką ir kaip daryti, svarstome įvairius variantus. Svarbiausia, ko reikia tokiomis akimirkomis, – šalto proto ir nepasiduoti jokioms emocijoms.

Afganistano Goro provincijos atkūrimo grupės 8-tasis išminavimo poskyris

Perduodamų sunaikinimui sprogmenų pakrovimas iš vietinės valdžios sandėlių

– Išminuotojui rankos nedreba?

– Rankos? Po to, kai darbas padarytas, – taip. Kai viskas būna baigta, tu suvoki, kad ką tik nukenksminai ne karo laikų liekaną, o teroristų sumontuotą sprogstamąjį užtaisą. Tada prasiveržia emocijos. Jautiesi taip, tarsi būtum nugalėjęs kažką svarbaus. Tada vienas kitam paspaudžiame rankas ar susidaužiame petimi. Toks tas vyriškas džiaugsmas.

– Kaip atrodo pakelėse padėtos bombos?

– Žinote greitpuodį, kuriame šeiminkės verda mėsą? Tokiame pačiame greitpuodyje būna įpakuotas visas bombos mechanizmas. Tai – tiesiog puodas. Pakelės bombas pervežti į kitą – saugesnę – vietą ir sunaikinti negalima. Jos nukenksminamos toje vietoje, kur randamos.

Išminuotojų užduotis – ne tik sunaikinti radinį, bet sunaikinti jį taip, kad vėliau būtų galima gauti kuo daugiau informacijos – koks tas sprogmuo buvo?

– *Kitaip tariant, greitpuodis neišlaksto į šipulius, jūs vėliau apžiūrite ir jo turinį? Koks tas turinys?*

Pasiruošę sunaikinti sprogmenis...

Rasta pakelės bomba

– Pats įvairiausias. Į vidų būna pridėta daug elektronikos prietaisų, veidrodžio šukių, degtukų, akumuliatorių, gilzių nuo šovinių, net klijų pakuootę kažkada mačiau. Atvirai tariant, nežinau, kam ji buvo reikalinga.

– O kam reikalingos veidrodžio šukės?

– Skeveldroms.

– Minėjote, kad užtaisai gali būti valdomi laidais. Ar kalbate apie tai, ką mes matome kino filmuose – kai iš dviejų laidelių reikia nukirpti vieną?

– Panašiai. Tačiau plačiau pasakoti apie sprogmenų tipus, sudėtį ir jų nukenksminimą negaliu.

– Afganistane, kaip ir Lietuvoje, yra ir karo palikimas – seni sprogmenys. Ar jie tokie patys, kokie randami ir Lietuvoje?

– Taip, panašūs. Misijos pradžioje teko sunaikinti 500 kg sveriančią aviacinę bombą, daug kitų senų sprogmenų. Tik šių radinių kiekis, žinoma, skirtingas – Afganistane jų randama milijonai! Ir tuo stebėtis turbūt nereikėtų – juk tai nuolatinio karo šalis.

Tačiau šiuolaikiniame kare svarbiausia yra teroristiniai užtaisai. Juos rasti ir nukenksminti yra gerokai sunkiau nei per minų lauką eiti su minų ieškikliu. Dar vienas skirtumas – Afganistane radęs seną aviacinę bombą tu nežinai, ar tai tikrai aviacinė bomba. Teroristai seną sprogmenį gali būti panaudoję kaip konteinerį ir iš jo sukūrę pakelės bombą.

Visuomet kartu su mumis į išminavimo darbus vyksta ir mūsų kariai, kurie mus saugo, taip pat medikai. Nuolatos su savimi turime ir pirmosios medicinos pagalbos rinkinį.

– Jūsų nuomone, ar teroristų pagaminti užtaisai yra padaryti profesionaliai?

– Taip, žinoma. Lygiai taip, kaip mes nuolatos mokomės nukenksminti sprogmenis, jie mokosi juos gaminti. Terorizmas – kaip amaras. Jis plinta labai greitai, kartu su juo – ir naujovės gaminant sprogmenis.

– Kiek Afganistane teko sunaikinti senų ir likusių nuo karo sprogmenų? Ir ar jie yra ne tokie pavojingi?

Pakelės bomba po neutralizavimo

– Kiekvienas sprogmuo – senas ar naujai pagamintas – yra pavojingas. Sprogmuo skirtas kažką sunaikinti arba kažką nužudyti. Jis negali būti nepavojingas. Jei senas sprogmuo savo laiku nesprogo, tai nereiškia, kad jis – nepavojingas. Jis tiesiog savu laiku nerado savo taikinio.

Kiek teko sunaikinti senų sprogmenų? Neskaičiavome, bet nemažai. Afganistane yra net specialūs sandėliai, kur kaupiami tokie sprogmenys. Juos vietos pareigūnams neša ir vaikai, ir suaugusieji. Kuomet tų sprogmenų prisikaupia daug, – mes juos naikiname.

– *Kiek laiko užtrunka pakelės bombos sunaikinimas?*

– Kaip kada. Daugiausiai laiko užima pasiruošimas, situacijos įvertinimas. Vidutiniškai – kelias valandas. Reikia užtikrinti ir aplinkinių saugumą. Kaip ir Lietuvoje naikinant senus sprogmenis, taip ir ten nuolatos atsiranda norinčių į mūsų darbą pažiūrėti žmonių. Afganistane smalsiausi yra vaikai.

– *Kiek išminuotojo darbe svarbi sėkmė?*

– Jos mums tikrai reikia. Kiekvieną kartą, sunaikinęs sprogmenį, pagalvoji, kad operacija, laimei, buvo sėkminga. Sėkmė – tai ir žmonės, kurie dirba kartu. Išminuotojai privalo būti viena komanda. Pykčiams, intrigoms ir jokiems asmeniškumams Afganistane vietos nėra. □

Eglė Kasperavičiūtė

Esu kilusi iš Šakių rajono, tačiau mano keliai pasuko jūros link. Šiuo metu gyvenu Klaipėdoje. Žurnalistika pradėjau domėtis jau dešimtoje klasėje. Pirmieji žurnalistiniai bandymai buvo prieš septynerius metus rajoniniame Šakių laikraštyje „Valsčius“. Baigusi Šakių „Žiburio“ gimnaziją, pasirinkau žurnalistikos studijas Klaipėdos universitete. Po antrojo kurso praktikos pasilikau dirbti dienraštyje „Klaipėda“. Iš pradžių buvau naujienų reporterė, vėliau vis daugiau rašiau jūrinėmis, ekonominėmis temomis į dienraščio priedą „Jūra“. Kurį laiką šį priedą sudarinėjau viena. Mano sričiai buvo priskirtos ir Lietuvos karinės jūrų pajėgos. Sekdavau naujienas, dalyvaudavau Karinių jūrų pajėgų renginiuose, laivų krikštynose. Ne kartą teko kartu su kariškių laivu išplaukti stebėti pratybų. Patiko pamatyti, koks yra karių gyvenimas, kalbinti kapitonus, sužinoti jų požiūrį į tarnybą ir pareigas. Įdomu buvo iš arti pamatyti mūsų laivyną, apie kurį daugelis lietuvių mažai ką žino.

Kapitonas laivą pavadintų sūnaus vardu

Karinių jūrų pajėgų laivynas pasipildė dar vienu nauju laivu. Patrulinis laivas P-12 jau prišvartuotas prie Karo laivų flotilės krantinės, o įgula ruošiasi krikštynoms. Apie naująjį laivą ir karinę tarnybą pasakojo laivo P-12 vadas kapitonas leitenantas Laimonas Banys.

Gali ir gelbėti, ir šaudyti

– *Naują karinių pajėgų laivą parplukdėte iš Danijos. Kaip vyko perdavimas?*

– Į Daniją atvykau su vyriausiuoju laivo mechaniku ir vado pavaduotoju dar lapkričio pradžioje. Laivas tuo metu jau buvo Faborg miesto remonto įmonėje. Atrodė, jog P-12 dar tikrai neparuoštas atidavimui. Mūsų tikslas buvo prižiūrėti, kaip vyksta laivo modernizacija. Mėnesį stebėjome, kaip atliekami darbai. Prieš mums jį įsigyjant, laivas penkerius metus stovėjo nenaudojamas prie krantinės. Todėl reikėjo pakeisti pasenusią ir nefunkcionuojančią jo valdymo sistemą, gaisrų gesinimo prietaisus, pagrindinius variklius. Visa kita liko.

– *Ar po modernizacijos turėjote progos išbandyti šį laivą?*

– Atnaujintas ir paruoštas dirbti jis buvo nuplukdytas į Korsioro laivyno bazę. Po Naujųjų atvažiavo visa įgula. Tuomet prasidėjo mokymai krante, jūroje. Įgula mokėsi, kaip paruošti laivą

Perprasti patrulinį laivą P-12 kapitoniui Laimonui Baniui nebuvo lengva

Kariškiai stebėjo, kaip Danijoje buvo atliekama laivo modernizacija

išeiti į jūrą, kaip elgtis, jei kiltų gaisras ar kitas incidentas, taip pat susipažino, kaip keičiamos sargybos jūroje, mokėsi kovinių parengčių. Visa tai reikalinga, kad įgula susipažintų su laivu, pasiruoštų jį valdyti, atsitikus incidentui, sugebėtų pataisyti įvairius gedimus. Mokymų reikėjo ir todėl, kad galėtume savarankiškai grįžti į Lietuvą.

– *Kokios pagrindinės užduotys bus skiriamos įgulai?*

– P-12 patuliuos jūroje, vykdys paieškos, gelbėjimo ir kitas užduotis. Patrulinis laivas yra daugiafunkcinis. Per 48 valandas jame galima sumontuoti įvairių įrangą, reikalingą skirtingoms užduotims. Laivas gali patruliuoti, dalyvauti paieškos ir gelbėjimo darbuose, atlikti taršos jūroje kontrolę, taip pat gali būti pritaikytas kovai prieš antvandeninius ir povandeninius taikinius kaip priešmininės kovos laivas.

Danai lydėjo iki pat Lietuvos

– *Laivą perėmėte iš Danijos karinių jūrų pajėgų. Kokį pirmą įspūdį paliko šios šalies karinės pajėgos? Ar jos labai skiriasi nuo lietuvių?*

– Jokio skirtumo nepastebėjau. Tik jų technika naujesnė, modernesnė. Turėjome progos apžiūrėti dalį jų laivyno. Beveik visi laivai tokio pat tipo, kaip ir P-12. Tai daugiafunkciniai, patruliniai laivai, pagaminti iš lengvesnės medžiagos nei metalas – stikloplasto.

– *Ar Danijos karininkai davė kokių nors patarimų?*

– Vienas Danijos karinio laivo vadas plaukė kartu su mumis iki pat Lietuvos. Pirmoji kelionė praėjo be nuotykių, gerai. Oras buvo palankus. Danijos karininkas mums patarė, kaip švaruoti, valdyti laivą. Gavome labai daug gerų patarimų, nes danai šiais laivais plaukioja jau daugelį metų, o mes pirmą kartą „Flyvefisken“ tipo laivą įsigijome tik pernai vasarą.

GPS kompasu nenurungia

– *P-12 pakeis kovinę fregatą „Aukštaitis“. Kuo pranašesnis danų laivas?*

– Kovinės fregatos, tokios kaip „Aukštaitis“, yra jau techniškai ir morališkai pasenę. Reikėjo pakeisti. Naujas laivas – modernus, šiuolaikinis, su naujomis technologijomis, manevringas.

– *Tai tikriausiai popieriniais jūrlapiais ir paprastais kompasais jau nesinaudojate?*

– Naudojame ir magnetinį kompasą. Navigaciniai prietaisai kartais gali ir meluoti, todėl juos patikriname paprastu kompasu. Naudojame ir popierinius jūrlapius. Jie netgi tikslesni, dažniau atnaujinami. Kad ir kokia moderni įranga būtų laive, ji visada gali sugesti, nutrūkti elektros tiekimas, todėl visada turime paprastą kompasą ir popierinius jūrlapius. Laive yra netgi senas įrenginys, naudojamas navigacijoje. Tai sekstantas, kuriuo pagal dangaus kūnus galima orientuotis, kur laivas yra.

– *O kokia laivo ginkluotė?*

– Patrulinis laivas turi vieną 76 mm pabūklą. Ketinama iš šonų sumontuoti du kulkosvaidžius.

– *Ne vienerius metus tarnaujate kariniuose laivuose. Ar dažnai tenka naudoti kovinę amuniciją?*

– Kiekvienais metais atliekami šaudymai jūroje. Treniruojamės šaudydami į oro, antvandeninius taikinius. Turime neužmiršti, kaip tai daroma.

Pasirinktų „Sėlio“ įgulą

– *Ar įgula turėjo patirties plaukti tokiu laivu?*

– Prieš išvykstant į Daniją visiškai tokiu pat patrulinio laivu, kokį įsigijome pavasarį, mokėmės atsišvartuoti, prisišvartuoti. Jie abu pirkti iš Danijos karinių jūrų pajėgų. Laivai identiški, statyti toje pačioje gamykloje.

– *Bet didžiausia atsakomybė tenka kapitonui?*

– Visi įgulos nariai turi žinoti laivo techninius duomenis, suprasti jo konstrukciją, mechanizmus, ginkluotę. Įgula suskirstyta į padalinius: elektromechaninė kovinė dalis, radioelektroninė kovinė dalis, navigacinė kovinė dalis. Todėl kiekvienas turi jam priskirtą ginkluotę ir techniką, už kurią yra atsakingas. Laivo vadas turi žinoti apie visus šiuos dalykus, bet pagrindinė jo užduotis – žinoti situaciją laive ir vadovauti.

– *Kaip buvo atrinkta įgula?*

– Dalį pats pasirinkau. Anksčiau tarnavau laive „Sėlis“. Jei būtų buvusi tik mano valia, būčiau visą įgulą pasiėmęs į naują laivą. Bet ne viskas nuo manęs priklauso. Kai ką galima pasirinkti, bet karininkus skiria vadovybė. Dauguma P-12 įgulos perėjo iš fregatos „Aukštaitis“, nes šį laivą ketinama nurašyti.

– *Kiek operacijų atlikimo sėkmė priklauso nuo įgulos?*

– Labai svarbus įgulos pasirengimas. Nuo jo priklauso elgesys atitinkamoje situacijoje. Kiekvienas žmogus laive žino, ką jis turi daryti gaisro, gedimų, šaudymo ar kitais atvejais. Turi būti abipusis laivo vado ir įgulos ryšys. Mūsų laivo įgula draugiška. Konfliktų nėra kilę.

Kapitonas perspėjo, jog be priežasties skambinti laivo varpu draudžiama

Darbo kabinetas – laive

- *Užsiminėte apie savo tarnybą „Sėlyje“. Kokiuose laivuose dar teko tarnauti?*
- Į Patrulinių laivų divizioną atėjau 2001 metais. Pradžioje vykdžiau laivo vado padėjėjo pareigas patruliniame laive „Skalvis“. Paskui perėjau į „Sėlį“, tapau laivo vadu ir beveik tuo pačiu metu mane paskyrė vadovauti Patrulinių laivų divizionui.
- *Daugelis žmonių neturi progos net pažvelgti, kaip atrodo karo laivas iš vidaus. Todėl sunku įsivaizduoti, ką reiškia tarnyba karo laive.*
- Šis laivas – mano darbo kabinetas. Kaip ir visi dirbantys, į jį ateinu aštuntą ryto ir septynioliktą valandą baigiu savo tarnybą. Taip pat kiekvieną savaitę tenka budėti. Tai vadinasi 45 minučių parengtis. Budėjimo metu, jei gaunamas įsakymas atlikti kokią nors užduotį net vidury nakties, reikia pasirengti išplaukimui ir atsivartuoti per 45 minutes. Visą laiką nors vienas laivas būna paskirtas budėti. Kai neplaukiame į jūrą, įgulos dirba pagal nustatytą darbotvarkę – vykdo mokymus krante, aptarnauja laivą, tikrina prietaisus. Negalvokite, kad mes čia sėdime ir nieko neveikiame.

„Dzūko“ kapitonas – žemaitis

– *Ar kapitonui sunku pakeisti laivą?*

– Aš perėjau iš palyginti mažo laivo „Sėlis“. Aišku, tai buvo nelengva. Atsakomybė dabar tikrai didesnė. Laivas visiškai automatizuotas, daugiau įrangos, nėra rankinio valdymo, kaip buvo „Sėlyje“. Bet žinojau, į kokį laivą esu paskirtas. Ruošiausi tam.

– *Kaip ketinama pavadinti naująjį laivą?*

– Pagal tradiciją kariniai laivai krikštijami senaisiais lietuvių žemių ar tautų pavadinimais – „Jotvingis“, „Sėlis“, „Sūduvis“, „Žemaitis“, „Skalvis“, „Kuršis“. Naujajam P-12 ketinama suteikti „Dzūko“ vardą. Anksčiau turėjome „Storm“ klasės patrulinį laivą tokiu vardu. Jis buvo nurašytas. Todėl P-12 vadinsis „Dzūkas“. Norėjome pavadinti ir „Aukštaičiu“, nes naujasis laivas pakeis būtent šią fregatą. Bet kol kas „Aukštaičio“ neatsisakyta, todėl negali būti du laivai vienodais vardais.

– *Ar turite kokių nors ryšių su Dzūkija? Gal iš ten esate kilęs?*

– Ne, esu grynas žemaitis.

– *Jeigu jums leistų išrinkti laivui vardą, kokį duotumėte?*

– Ne mano pareiga išrinkti laivui vardą, bet jei leistų, pavadinčiau sūnaus vardu. □

Dalia Zibolienė

„Zoknių vaikai“ – taip sakoma apie mano bendraamžių kartą, užaugusią Šiauliuose šalia karinio aerodromo. Man paauglystė asocijuojasi su kurtinančiu karinių lėktuvų užimu ir... grikių košės kvapu, sklindančiu iš kareivių valgyklų. Išvykusi į Vilnių studijuoti fotografijos paslapčių, gyventi į gimtinę nebegrįžau. Įsikūriau Rokiškyje, toli nuo ginklų žvangesio, lėktuvų ūžesio... Trumpam grįžus į tėviškę, smalsu kaip vaikystėje, pro karinio dalinio tvorą pažvelgti į Nepriklausomos Lietuvos karinių oro pajėgų Aviacijos bazę. Pažvelgiau ir nustebau: kokie maži Baltijos oro erdvę saugantys NATO karinių pajėgų naikintuvai.

Daugiau nei dvidešimt metų dirbu Rokiškio rajono laikraštyje „Gimtas Rokiškis“. Rašau įvairiomis temomis, kartais ir karinėmis. Specialiai šių temų nieieškau, tiesiog sutikusi žmogų su karininko antpečiais, bandau išgauti jo gyvenimo istoriją...

Karininkė ALEX karinių misijų negarbina

Sandros atsitiktinė pažintis su Karo akademija lėmė jos ateitį. Jai patinka karinė drausmė, punctualumas, griežti reikalavimai, ji vertina atsakomybę. Tarnaudama ji iš esmės pakeitė požiūrį į moterį kariuomenėje. Vyresnioji leitenantė juokaudama sako, jog be moterų pusė kariuomenės vyrų išmirtų...

Palydėjo bendraklasę

Sandros Aleksiejūtės pažintis su Generolo Jono Žemaičio karo akademija buvo atsitiktinė. Mokydamasi Rokiškio J.Tūbelio gimnazijoje, mergina svajoto apie socialinių mokslų studijas, o apie kariūnų rengimą beveik nieko nežinojo. Tiesa, jų klasėje lankėsi karininkas, kuris ragino abiturientus domėtis karyba, stoti į akademiją. „Mūsų klasė buvo mergaitiška. Svarstėme, jog šis karininkas be reikalo gaišta laiką, o ir moksleives gaišina pasakojimu, kuris jų visiškai nedomina. Juk kariuomenė – ne moterims“, – moksleiviškus įspūdžius prisiminė Sandra.

Pirmą kartą į Karo akademiją, esančią Vilniuje, ji nuvyko įkalbinta bendraklasės. Sandra lydėjo draugę į atvirų durų dienos renginį. Čia ji žiūrėjo filmą apie kariūnų rengimą, jų perspektyvias galimybes. Filmas jai paliko gerą įspūdį. Sandra sužavėjo akademijoje labai geros mokymosi ir gyvenimo sąlygos, stipendijos pažangiems kariūnams, o geriausiems – priedai. „Augau daugiavaikėje šeimoje. Sesuo jau studijavo. Žinojau, ką reiškia didelei šeimai išleisti į mokslus vaikus. Gal todėl rinkdamasi studijas tiek daug dėmesio skyriau žemiškiems dalykams: kur gyvensiu, ar pakaks pinigų“..., – svarstė Sandra. Priešingai nei jos draugei, merginai pavyko įveikti sudėtingas testų užduotis, jos fizinis pasirengimas atitiko reikalavimus.

Mama didžiavosi, tėvas tylėjo

„Akademija pranešė, kad esu priimta bandomajam trijų mėnesių laikotarpiui. Po jo turėjau nuspręsti, ar karyba – mano gyvenimas. Juk gali taip būti, kad čia iš tiesų patekau atsitiktinai, kad pats laikas pasakyti ačiū už tai ką gavau ir – viso gero“, – pasakojo Sandra. Telefonu ji gavo pranešimą, kad priimta, buvo padiktuotas būtinų atsivežti daiktų sąrašas. Jame – palapinsiaustė, kreivėmatis... Būsima kariūnė nė nežinojo, ką šie žodžiai reiškia. Iš keblios situacijos gelbėjo kariuomenėje tarnavęs tėtis.

Kaip į dukters norą tarpti karininke reagavo tėvai? Sandra nusišypso. Po pirmųjų dviejų mokymosi savaitių kariūnus galėjo aplankyti jų tėvai. Mama važiavo galbūt vedama smalsumo, o tėtis norėjo įsitikinti, ar dukrai viskas gerai. „Mama didžiavosi manimi, o tėvas laikėsi santūriai, emocijų neparodė. Vėliau mama prasitarė, jog apsilankęs akademijoje, jis nusiramino“, – prasitarė Sandra.

Tarnauti Tėvynei prisiekia Sandra Aleksiejūtė

Kartu su profesiniu kariniu rengimu akademijoje mergina studijavo viešąjį administravimą. Keturių metų studijose jai įdomiausia buvo pažinti tai, apie ką labai mažai žinojo, – ginklus, karinę techniką. Ji dalyvavo pratybose, kurios leido pajusti stiprybę, ugdė ištvėrmę ir vienybę. Sandra mirko prakaitu kliūčių ruožuose, kurie pasiduodavo ne visiems vaikams. Jos mokslas sutapo su pokyčiais Karo akademijoje: 2004 m. Lietuva įstojo į tarptautinę gynybinę sąjungą NATO.

Sandra juokauja, jog akademijoje jai buvo sunku priprasti prie maisto. „Porcijos didelės, maistas labai kaloringas. Merginoms per daug, o vyrams – gal ir ne. Pastebėdavau vaikinių žvilgsnius į merginų lėkštes, tikintis, jog šios gal kai ko nenorės“, – pasakojo Sandra. Mokydamasi akademijoje mergina sakė buvo pamiršusi savo vardą: į kariūnus kreipiamasi tik pavardėmis arba pravardėmis. Sandrai prigijo pavardės trumpinys ALEX.

Kariūnių paradas

Karo akademijoje merginų – mažuma. Sandros studijų metais mokėsi 500 kariūnų, tarp kurių 35 merginos. Akademijos dėstytojai pirmą kartą Lietuvos karių dienos proga šventiniam paradiui pasiūlė formuoti moterų būrį. Vaikinai dėl to džiūgavo, nes savo kailiu ne kartą buvo išbandę kankinančias rikiuotės pratybas. „Su ginklu ant peties ir su sijonu – nekasdieniškas vaizdas. Neįsivaizduojate, kiek daug mes sulaukėme aplodismentų. Tokio dėmesio nesitikėjome“, – šypsodamasi prisiminė Sandra. Suvokusi, kokios varginančios yra rikiuotės pratybos, mergina žavisi kariniais paradais, išmuštruotais kariais, jų gebėjimu vienodai atlikti judesius.

Pabaigusius ketverių metų bakalauro studijas akademijos absolventus sveikina šalies Prezidentas, kuris suteikia jiems ir pirmąjį karininko – leitenanto – laipsnį. Šis momentas Sandrai įsiminė ilgam. Prisiekiančios tarnauti tėvynei karininkės nuotrauka, kurioje Prezidentas Valdas Adamkus kardu paliečia jos antpetį, išėjo puiki. Ji puošė žurnalų viršelius, plakatus.

Punktualumas ir drausmė

Pagal reitingą iš 123 akademijos absolventų Sandra pateko į pirmąjį dvidešimtuką. Tai turėjo įtakos renkantis darbo vietą. Ji nutarė tarnauti Kaune, Divizijos generolo Stasio Raštikio puskarininkių mokyklos Personalo skyriuje. Ji tvarko priėmimo į darbą ar atleidimo iš jo, atostogų, etatų apskaitos dokumentus. „Vos spėjusi įsidarbinti, patekau į nekasdienišką situaciją. Personalo skyriaus vadovas išvykęs į misiją. Pagal laipsnį galėjau jį pavaduoti, tačiau baiminausi, kad teorinių žinių gali nepakakti. Mokiausi iš tuometinio puskarininkių mokyklos viršininko pulkininko Kęstučio Kuršelio, kuris man neleido nudegti sparnų staigiai kylant karjere“, – karjeros pradžių apibūdino mergina. Šiuo metu ji dirba toje pačioje puskarininkių mokykloje Planavimo skyriaus planavimo karininke. „Labai džiaugiuosi pasirinkusi karininkės duoną. Man patinka karinė drausmė, punktualumas, griežti reikalavimai, atsakomybė jausmas. Aš niekada negaliu ištarti žodžių – nemoku, nespėjau. Gavusi užduotį privalau ją įvykdyti. Tokie reikalavimai keliami visiems, todėl bendraujant net su aukštesnio rango kariškiais nereikia įrodinėti, jog privalo atlikti užduotį“, – tarnybos niuansus vardijo karininkė.

Dar studijuojant akademijoje jai patiko, kad iš kariūnų reikalaujama tvarkos, griežtų aprangos ir išvaizdos statuto dalykų. Pastarieji gana griežti: nurodyta nagų, plaukų ilgiai, lūpų spalva. „Ar kada nors pastebėjote uniformuotą moterį ilgais palaidais plaukais arba apsikarsčiusią papuošalais“, – klustelėjo Sandra.

Be moterų vyrai mirtų

Vyresnioji leitenantė kitais metais tikisi pakilti iki kapitono. Pasiiekti dar aukštesnį – majoro – laipsnį yra labai didelė konkurencija, tad ir galimybės mažesnės. Sandra nesureikšmina dalyvavimo karinėse misijose. „Jei iš puskarininkių mokyklos kas nors išvyksta į misiją, likusieji turi už jį dirbti. Prisiimame papildomą krūvį, už kurį niekas nemoka. Kai vieni misijoje semiasi patirties, kiti už jį „aria“. Kartais pamąstau: gal ir neblogai būtų pasikeisti vietomis?“ – svarstė karininkė.

Mergina savo namų neapkrauna karine atributika. Darbe vilki uniforma, o išeidama namo persivelka civiliais drabužiais. Tačiau ir nusivilkus uniformą reikalavimai karininkei išlieka griežti. Ne tarnybos metu patekusi į eismo įvykį, ji nedelsiant privalo apie tai pranešti vadovybei. Į konfliktines situacijas geriau nesivelti: nepavyks išvengti pasiaiškinimo vadui.

Ar ketvirtaisiais darbo puskarininkių mokykloje metais pasikeitė Sandros nuomonė apie moters vaidmenį kariuomenėje? Jos darbas – tarp popierių. Turi gaudytis situacijoje, spėti atlikti užduotis. Ji sakė sulaukianti vyrų padėkos. „Gerai, kad moterys tvarko dokumentus: be jų šioje srityje pusė kariuomenės vyrų išmirtų“, – taip kartais tarpusavyje juokauja kariškiai.

„Turbūt pats laikas pamąstyti apie šeimą“, – pokalbio pabaigoje prasitaria karininkė. Jos būsima šeima taip pat kariška – su širdies draugu susipažino dar mokydamosi Karo akademijoje, o gyvenimas skirtinguose miestuose jų tarpusavio santykius tik sustiprino. □

Augustas Didžgalvis

Augustas Didžgalvis (gim.1985) ilgą laiką domėjęsis informacinėmis technologijomis (kompiuterių tinklų ir tarnybinių stočių valdymas, duomenų apsauga ir informacijos saugumas, bevielės komunikacijos), grafiniu bei interneto dizainu ir reklamos gamyba, nuo 2007 metų dirbo ryšių su visuomene srityje, o nuo 2009 metų tapo interneto vartų DELFI specialiuoju korespondentu, savo reportažus kuriančiu iš įdomiausių vietų Lietuvoje bei užsienyje.

Asmeninės parodos „Pauzės“ (2009) autorius, kurio darbai naudojami „Kronta“ knygose bei publikuojami konkurso „Lietuvos spaudos fotografija“, Lietuvos žurnalistų sąjungos konkurso „Susipažinkime“ bei Tado Dambrausko fotokonkurso „Lietuvos kariuomenė fotografijoje“ leidiniuose. Pasiekimai kariuomenės fotografijos srityje buvo įvertinti Krašto apsaugos ministerijos konkurse „Metų plunksna 2009“ – ministrė ir kariuomenės vadas apdovanojo autorių.

Kitas svarbus A. Didžgalvio pomėgis – karinė ir komercinė aviacija. Autorius specializuojasi orlaivių, aviatorių ir jų įrangos bei renginių fotografavime bei šia tema turi savo archyve sukauptą tūkstančius nuotraukų, eksponuoja darbus internete, parduoda užsienio leidiniams; juos publikuoja ir Lietuvos žiniasklaida.

Šiame leidinyje panaudotos nuotraukos – nusigrimavusio kario portretai prieš skyrelių atvartus – taip pat priklauso A.Didžgalviui.

Laureatų darbų recenzijos

Keletas pastabų dėl laureatų ir paties konkurso

Lietuvos žiniasklaidos atstovai 2010 m. konkursui „Šiuolaikinio kario portretas“ atsiuntė beveik 40 kūrinį. Tai liudija, kad konkursu domisi vis daugiau nacionalinės, regioninės spaudos, taip pat interneto, televizijos žurnalistų. Komisija, sudaryta iš LŽS/NŽKA ir Krašto apsaugos ministerijos atstovų, atidžiai vertino gautus darbus, skirdama pirmąją, antrąją, trečiąją ir paskatinamąją premijas. Į tradicinį leidinį, kuris leidžiamas jau ketvirtus metus (nuo 2006 m.), šalia premijų laureatų atrinkta ir keletas kitų iškilnesnių autorių rašinių.

Daugumos komisijos balsų nuomone pirmąją vietą laimėjusi Eglė Digrytė už publikaciją „Mėnulio šalies kariai“ išsiskiria iš kitų autorių faktų atrankos ir jų apibendrinimų taiklumu, teksto interpretacijos logiškumu ir kryptingumu. Jos rašinys – tai kolektyvinis šiuolaikinio lietuvių kario, atsidūrusio ekstremaliose situacijose, portretas. Afganistano Goro provincija, kur misijoje dalyvauja lietuviai, jau aprašyta ir parodyta ne vieną kartą ten apsilankiusių žurnalistų. Kas būdinga Eglei Digrytei? Ji akcentuoja Goro PAG (Provincijos atkūrimo grupės) atkuriamąjį, šviečiamąjį, auklėjamąjį, socialinį darbą, skirtingai nuo kitose provincijose kariaujančių kitų valstybių karių. Tai ne mažiau pavojinga, bet atsiperka šimteriopai, nes kariai pelno gyventojų pasitikėjimą savo bendražmogiškomis savybėmis, medicinos ir švietimo pagalba, mokėjimu bendrauti su vietiniais ir jų vaikais. Autorė jautriai pateikia karių gyvenimo kasdienybę ir tėvynės ilgesį.

Antrosios vietos laimėtoja Lina Tumasonienė savo herojumi pasirinko alytiškį studentą, studijuojantį JAV karinio jūrų laivyno akademijoje. Tai šviežias žurnalistinis žvilgsnis į pasirinktą temą. Jaunuolis iš Džukijos, atsidūręs tarp kelių tūkstančių iš įvairių pasaulio kraštų suvažiavusių studentų, nepasimeta. Iš tėvų paveldėtas principingumas ir pareigingumas, sustiprintas ypatingu garbės kodekso suvokimu, liudija jį esant ir veržlų, ir išradingą, ir griežtai orientuotą. Tos savybės pelno jam bendramokslių pagarbą, o aiški motyvacija gali būti geras pavyzdys mūsų jaunimui, kaip reikia siekti užsibrėžto tikslo, nepaklysti gyvenimo painiuose vingiuose, kaip gerbti tėvus, mylėti tėvynę, neprarasti garbės, nes, anot studento Vytenio Bučiaus, garbė prarandama tik vieną kartą. O skaičiuojas, perskaitęs šį nedidelį tekstą, pamąsto: štai būsimas tikrasis Lietuvos karys.

Kristina Chlynova pelnė trečiąją vietą dviem tekstais: „Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse“ ir „Lietuvių karių dienos ir naktys tolimajame Čagčarane“. Praleidusi dvi savaites komandiruotėje Afganistane, Kristina įsigilino į lietuvių moterų, atsidūrusių misijoje, išorines (buitines) ir vidines (psichologines) peripetijas, mėgindama suvokti jų pasirinkimo ar pašaukimo motyvus. Kalbėdamasi su savo herojėmis, autorė lyg nejučia akcentuoja jų norą per šią misiją pažinti pasaulį, suvokti savo vietą jame, susivokti savo jausmuose ir pasirinkti tai, kas joms svarbiausia. O svarbiausia vis dėlto – Tėvynės ir šeimos ilgesys, troškimas būti su savo vaikais. Gražu, kad moterys karės, išmokusios tobulai valdyti ginklą ir prisitaikyti prie nelengvų karo sąlygų, išlieka moteriškai lyriškos, emociingos. Net sodriai nutapytas savarankiškos, berniokiškos, nenorinčios ramaus gyvenimo jaunos savanorės Antaninos portretas rodo, kad ir jai nesvetima tai, kas būdinga visoms moterims – šeimos, vaikų ilgesys, nors ir atidedamas ateičiai.

Antrasis K. Chlynovos tekstas susišaukia su jos kolegės E. Digrytės pasakojimu apie Goro provincijos lietuvių PAG'ą. Čia darbuojasi medikai, į nelengvus ir pavojingus žygius keliauja

patruliai, čia visus slegia rūsti, rizikinga ir savo varginančia rutina aplinka, kurioje reikia rasti jėgų atsilaiykėti, o svarbiausia – tai puiki galimybė patikrinti tas vertybes, kurias atsinešė iš šeimos, mokyklos, iš savo valstybės istorijos.

Mano akimis žiūrint, itin vertingas karo psichologo, kapitono Andriaus Jurgaičio rašinys „Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas“. Autoriaus dėmesys sutelktas analizuoti karių, patekusių į ekstremalias sąlygas, psichologiją, elgesio motyvus, vidinius išgyvenimus. Anot A. Jurgaičio, karas priverčia nusimesti kaukes ir savęs paklausti, ko vertas gyvenimas. Karių ruošimas karui – subtilus ir atsakingas uždavinys. Karo realybė vis dėlto iš esmės skiriasi nuo virtualios filmo apie karą realybės, nes akistatą su pavojais, net mirtimi, išsiskyrimo su artimaisiais išgyvenimus kiekvienas patiria individualiai ir nenuspėjamai. Straipsnis ne tik informatyvus, bet ir jautrus, parašytas stilingai, nuspalvintas nebanaliu lyrizmu.

Luko Kalvaičio ciklas – *Kariai sveikina Lietuvą jos vardo tūkstantmečio proga*. Darbas buvo įvertintas kaip geriausias – vaizdo kūrinų kategorijoje. Sveikinimai trumpi, bet prasmingi, juose driekiasi stiprios patriotizmo, valstybės istorijos supratimo, pagrindinių dorų ir garbingo Lietuvos piliečio principų suvokimo gijos.

Šalia premijuotų kūrinų komisija publikuoti leidinyje pasiūlė keletą iškilesnių, įsimintinų tekstų tų autorių, kurie jau yra dalyvavę mūsų konkurse (J. Činkienė, Ž. Kavaliauskaitė) ir net tapę jo nugalėtojais, taip pat žurnalistų, radusių dar neišnaudotą temą arba naujesnių duomenų tiems faktams, kurie jau būdavo keliami ir ankstesnių konkursų darbuose. Skaitytojai patys galės įsitikinti jų stiliaus patrauklumu ar savotiška intriga.

Baigdama šias pastabas, noriu pabrėžti keletą dalykų, keliančių susirūpinimą. Mūsų žurnalistikoje, neišskiriant ir konkurso dalyvių rašinių, ryškėja tendencijos susinti lietuvių kalbą. Vartojami žodžiai, tapę savotiškais parazitžodžiais, pusiau slengas, pusiau kažkokie šablonai, einantys iš vieno tekstų į kitus, nors autoriai turėtų būti skirtingi ir išsilavinimu, ir žurnalistine patirtimi. Aiškėja ir žurnalistų tingumas, nes jie nesivargina redaguoti, šlifuoti, individualizuoti savo stilių. Nesivargina dėl redagavimo ir juos taisantys stilistai ar redaktoriai. Gal tokį atsainumą, nepagarbą žodžiui ir apskritai kalbos kultūrai skatina vis spartesnis tekstų plitimas internete? Kalbos skurdumas, niveliavimas ir šablonizavimas yra pavojingas dalykas, verta susimąstyti apie tai patiems žurnalistams, jų redaktoriams ir profesoriams, kurie išleidžia žurnalistus į redakcijas.

Aldona Žemaitytė

konkurso vertinimo komisijos pirmininkė

Stiprinkime kariuomenės ir visuomenės tarpusavio supratimą

Pasibaigė jau tradiciniu tampa respublikinis konkursas „Šiuolaikinio kario portretas“. Džiugu, kad Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija rado bendrą kalbą su Lietuvos žurnalistų sąjunga bei Nacionaline žurnalistų kūrėjų asociacija ir kartu sėkmingai rengią tokių kūrybinį konkursą. Jis ne tik skatina mūsų žiniasklaidą labiau domėtis Lietuvos karių gyvenimu, jų problemomis, bet ir sudaro gerą galimybę suartinti kariuomenę su civiline visuomene. O to artumo, tarpusavio supratimo dar, deja, trūksta. Ir čia kaltas ne tik ilgas, dešimtmečius trukęs sovietinės okupacinės kariuomenės buvimas, palikęs žmonėse gerokai neigiamą sovietinio kario – okupanto, svetimtaučio, bolševikinės ideologijos nešėjo – įvaizdį. Ryšių tarp mūsų Tėvynės gynėjų ir visuomenės plėtojimą stabdo ir objektyvi kariuomenės specifika – kariniai tikslai, tam tikras veiklos slaptumas, kario gyvenimo uždarumas. Todėl yra sveikintinos pastangos kiek įmanoma daugiau atskleisti šią uždangą, stiprinti kariuomenės ir visuomenės tarpusavio supratimą, vienybę.

Šiomet konkursui buvo pateikta beveik keturiasdešimt darbų, paskelbtų įvairiose visuomenės informavimo priemonėse. Jų analizė rodo stiprėjančią internetinės žiniasklaidos įtaką. Brandžių darbų buvo paskelbta Lietuvos ir „Lietuvos ryto“ televizijose, respublikinėje („Moteris“, „Lietuvos žinios“ „Ūkininko patarėjas“, „Respublika“) ir regioninėje – Alytaus, Kėdainių, Jonavos, Klaipėdos, Šiaulių, Rokiškio spaudoje. Pasigedome tik radijo žurnalistų darbų.

Konkurso temų geografija irgi plati, nors kol kas yra susiformavęs ryškus žurnalistų traukos centras – Afganistanas, Goro provincija, kur dabar sėkmingai tarnauja nemažas mūsų karių būrys. Eglė Digrytė, Kristina Chlynova, Andrius Jurgaitis, kiti konkurso dalyviai Afganistane tarnaujantiems Lietuvos kariams skiria daug dėmesio, rašo įvairiais aspektais. Rašo su meile, pasididžiavimu, atskleisdami rūsčią gamtinę, politinę ir karinę situaciją, nelengvą buitį, nors gilesnio kario psichologinio portreto, išskyrus Andriaus Jurgaičio rašinį Kėdainių laikraštyje, ir pasigedau. Kario psichologija – sudėtinga, neretai besiformuojanti ekstremaliose situacijose, jos vienu kitu pabendravimu neperprasi, o ilgalaikiams stebėjimams žurnalistai dažniausiai neturi nei laiko, nei galimybių.

Kalbant apie konkurso geografiją, negalima nepaminti jūros, Lietuvos karo laivyno veiklos. Šią temą gvildena Gediminas Pilaitis („Lietuvos rytas“), Eglė Kasperavičiūtė („Klaipėda“). Tokių darbų galėtų būti ir daugiau. Jų negausa rodo, kad dar mumyse yra gerokai įsisenėjęs požiūris, kad lietuvis, tai žmogus „nuo žagrės“, o jūra jo mentalitetui yra svetima. Žurnalistai galėtų aktyviau kovoti su tokia jau atgyvenusia nuostata. Čia aktyvesnė galėtų būti ir Krašto apsaugos ministerija, sudarant sąlygas žurnalistams jūroje pabendrauti su jūreiviais, dalyvauti žygiuose, patruliuojant, karo manevruose. Tada atsirastų ir daugiau publikacijų apie karo laivyną, jo žmones.

Moterų šiame konkurse dalyvavo beveik du kartus daugiau, negu vyrų. Nemažai rašinių skirta karėms moterims. Lietuvos kariuomenėje moterų savanorių vis daugėja, stiprėja ir jų įta-

ka. Antai kolegė Deimantė Zailskytė („Respublika“) konkursui pateikė straipsnį su daug ką sakančiu pavadinimu „Moteris kariuomenėje – jėga“ Tačiau rašant apie kares, man atrodo, nereikėtų taip visiškai neigti lyties skirtumų. Viena iš konkursui pateiktų darbų rašoma, kad Danijos karės jau vaikšto į bendrus dušus ir tualetus. Žurnalistė, tai parašiusi, situacijos nekommentavo. Kalbant apie karę, norėtusi matyti ne vien tvirtinimus apie jokių skirtumų nebuvimą.

Žurnalistų „moteriškėjimo“ pasekmės irgi akivaizdžios. Straipsnių grupėje visas tris prizines vietas užėmė moterys: Eglė Digrytė už straipsnį „Mėnulio šalies kariai“ (Delfi.lt), Lina Tumasonienė už straipsnį „Garbę galima prarasti tik vieną kartą“ („Alytaus naujienos“) ir Kristina Chlynova už straipsnį „Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse“ („Moteris“). Tik vieninteliam vyrų atstovui Andriui Jurgaičiui už straipsnį „Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas“ („Rinkos aikštė“) pavyko iškovoti paskatinamąją premiją. Belieka palinkėti kolegoms vyrams kitais metais būti aktyvesniems.

Be abejo, daugelis Lietuvos televizijos žiūrovų įsiminė įdomius Luko Kalvaičio karių sveikinimus Lietuvai tūkstantmečio proga. Jie žavėjo savo nuoširdumu, natūralumu, kartais ir netikėtu filmavimo rakursu. Todėl nenustebau, kad visi vertinimo komisijos nariai vienbalsiai vaizdo kategorijoje pirmąją vietą skyrė Lukui Kalvaičiui už video ciklą „Karių sveikinimai Lietuvai“.

Keletas pastabų dėl konkurso nuostatų. Dabar konkursui vienas dalyvis gali teikti ne daugiau kaip penkis darbus. Manding, ir trijų darbų pakaktų susidaryti objektyvią nuomonę apie autoriaus galimybes, sugebėjimus, nagrinėjamos temos vertybes. Be to, tai palengvintų ir spartintų konkurso vertinimo komisijos darbą. Konkursą pagyvintų ir kokių nors specialiųjų prizų įsteigimas.

Vytautas Žeimantas
konkurso vertinimo komisijos narys

Apie tai, ką perskaitė komisija...

Šiais metais konkursui buvo pateikti trisdešimt aštuoni 2009 metais nacionalinės ir regioninės žiniasklaidos priemonėse paskelbti darbai. Kaip ir kiekvienais metais, šiemet, aktyviausi konkurso dalyviai – spaudos ir interneto žiniasklaidos atstovai.

Autorių pateiktuose kūriniuose atsispindi nuoširdus žurnalistų domėjimasis ir noras skaitytojui perteikti Lietuvos karių kasdienybę tarnaujant savo Tėvynėje ir pavojinguose tolimuosiuose kraštuose, nupiešti ne tik kario portretą tarnybos metu, bet tuo pačiu atskleisti kariškio asmeninio gyvenimo detales.

Šiuo metu didelis dėmesys formuojant krašto apsaugos politiką skiriamas Lietuvos karinių pajėgų dalyvavimui NATO vadovaujamos tarptautinėse operacijose. Afganistane Lietuvos vadovaujamos PAG (provincijos atkūrimo grupės) misija – didžiausias Lietuvos tarptautinis įsipareigojimas, daugiausia pastangų reikalaujanti ir viena sudėtingiausių Lietuvos iniciatyvų NATO. Todėl nenuostabu, jog didesnėje dalyje vertinimo komisijai pateiktų darbų gvildinama tarptautinių misijų tematika, iššūkiu, su kuriais susiduria „karštuosiuose“ kraštuose tarnaujantys lietuvaičiai.

Konkursui pateiktus darbus vertinusi komisija vieningai išskyrė penkių autorių darbus, kurie ir buvo paskelbti šių metų laureatais. Tai Eglės Digrytės „Delfi.lt“ publikuotą straipsnį „Mėnulio šalies kariai“, Linos Tumasonienės „Alytaus naujienose“ publikuotą straipsnį „Garbę galima prarasti tik vieną kartą“, Kristinos Chlynovos žurnale „Moteris“ publikuotą straipsnį „Lietuviškos rožės Kabulo dulkėse“, kpt. Andriaus Jurgaičio „Rinkos aikštėje“ publikuotą straipsnį „Karo psichologija: realybė, iššūkiu, Afganistanas“ bei Luko Kalvaičio video ciklą „Karių sveikinimai Lietuvai“.

Pirmosios vietos laureatė Eglė Digrytė straipsnyje „Mėnulio šalies kariai“ vaizdžiai piešia Afganistane, Goro provincijoje tarnaujančių Lietuvos karių gyvenimą. Straipsnio autorė, pati turėjusi galimybę apsilankyti „mėnulio šalyje“ vadinamame Afganistane, puikiai sugebėjo perteikti nuotaikas, kuriomis gyvena apie 150 mūsų šalies karių. Dažnas Lietuvoje iki šiol skeptiškai vertina lietuvių karių dalyvavimą tarptautinėse misijose, nesuvokia darbo, kurį kariai atlieka svetimoje šalyje, svarbos ir reikšmės. Mano manymu, E. Digrytės straipsnis keičia žmonių abejingumą ir suformuoja visiškai kitą požiūrį į Lietuvos karių misijas tolimuosiuose kraštuose. Straipsnis „Mėnulio šalies kariai“ įtraukia skaitytoją nuo pat pirmųjų eilučių. Autorės dėmesys detalėms sukuria tikrovišką svetimos šalies vaizdą, leidžia prisiliesti prie Goro provincijoje tarnaujančių karių kasdienybės. Šis Eglės Digrytės kūrinys žavi paprastu stiliumi, sugebant puikiai atskleisti karių kasdienes išgyvenimus ir viltis. Autorė straipsnyje paliečia platų temų spektrą: Afganistano šalies gamta, Goro provincijoje gyvenančių žmonių tradicijos, religija, politinė situacija, karių gyvenimo sąlygos, rutina ir nekasdieniškos situacijos, vietinių gyventojų ir karių tarpusavio santykiai. Nuoširdus ir tikroviškas žurnalistės pasakojimas nepalieka skaitytojo abejingo. Mane šis straipsnis patraukė informatyvumu. Autorė sugebėjo skaitytojui pateikti pakankamai didelį kiekį informacijos (apie Afganistaną, karių vykdomas užduotis, projektus ir pan.), tačiau ši informacija sklandžiai įpinta į pasakojimą, yra lengvai įsisavinama ir patraukli skaitytojui.

Antrąją vietą komisija skyrė „Alytaus naujienų“ žurnalistei Linai Tumasonienei už straipsnį „Garbę galima prarasti tik vieną kartą“. Šio straipsnio herojus – 21-erių metų Jungtinių Amerikos Valstijų Karinio jūrų laivyno akademijos studentas iš Alytaus rajono Vytenis Bučius. Jaunuolis nuo pat

vaikystės buvo motyvuotas, laisvą laiką mieliau leisdavo jaunųjų šaulių stovyklose, sportuodamas, nei su draugais. Vytenis tvirtai žino ko nori iš gyvenimo ir kryptingai bei atkakliai siekia savo tikslų. Žurnalistės rašinyje susipynusios kelios pasakojimo herojaus gyvenimo linijos – Lietuvoje, gimtojoje Dzūkijoje, kur Vytenio laukia našlys tėvas ir jaunesnioji sesuo Viktorija bei JAV, Merilando valstijoje Karinio jūrų laivyno akademijoje. Tiek šeimos, tiek kariuomenės aplinkoje būsimąjį karininką L. Tumasonienė piešia kaip tvirtą, motyvuotą, savarankišką, pareigingą, veržlų ir pasitikintį savo jėgomis. Pasakodama apie Vytenį Bučių, autorė nepamiršta įpinti ir gyvenimo JAV karinėje jūrų laivyno akademijoje subtilybių. Griežta dienotvarkė, gilios jūrų laivyno akademijos tradicijos ir nerašytos taisyklės – tai dalykai apie kuriuos pirmakursis Vytenis pasakoja nesiskųsdamas. Žavinti, nuoširdi istorija apie įdomią JAV kariniame jūrų laivyne studijuojančio lietuvaičio kasdienybę, galinti tapti geru pavyzdžiu savęs dar ieškantiems ir Tėvynei pasitarnauti svajojantiems jaunuoliams.

Trečiosios vietos laureatei Kristinai Chlynovai kaip ir pirmosios vietos laureatei Eglei Digrytei teko pačiai savo kailiu patirti ką reiškia pabuvoti Afganistane, iš arti pamatyti Goro provincijoje tarnaujančių lietuvių karių gyvenimą. Šį kartą K. Chlynova piešia daliosios lyties atstovių, tarnaujančių tolimojoje, šalyje portretus. Pirmoje straipsnio dalyje autorė kalbina 33-ejų leitenantę Ritą Normantienę ir 38-erių viršilą Rasą Žilinskienę. Pastarajai karei tai jau antroji misija Afganistane. Nors moterys kariuomenėje nėra naujiena, tačiau tik nedaugelis pasiryžta pusei metų ramų šeimyninį gyvenimą iškeisti į pavojingą karo zoną. Straipsnio herojės tokį pasirinkimą priima kaip gyvenimo iššūkį, galimybę pasisemti naujos patirties ir dar kartą perkainoti savo vertybes. Mano dėmesį labiau patraukė antroji straipsnio dalis, kurioje įvedama nauja herojė – savanorė vyresnioji seržantė Antoška. Tai moteris, kurią visą gyvenimą traukia ekstremalumai. Antoška tvirto charakterio, išverminga ir savarankiška karė, jai nereikia kolegų vyrų pagalbos ir kaip pati sako „kai nebegalėsiu susitvarkyti, išeisiu iš kariuomenės“. Jausmingas, nuoširdus, aiškiu ir sklandžiu stiliumi parašytas tekstas, neįprastų herojų paveikslai patraukia skaitytoją, priversdami perskaityti tekstą nuo pirmos iki paskutinės eilutės. Autorė subtiliai pateikia trijų moterų-karių paveikslus norėdama pabrėžti, jog šių moterų silpnosios lyties atstovėmis tikrai nepavadinsi.

Pro vertinimo komisijos akis neprasprūdo kapitono Andriaus Jurgaičio straipsnis „Karo psichologija: realybė, iššūkiai, Afganistanas“. Šis kūrinys išsiskiria iš kitų konkursui pateiktų darbų. A. Jurgaitis, būdamas psichologas, puikiai atskleidė karių vidinius išgyvenimus besirengiant į misiją, jos metu ir sugrįžus pas saviškį j Lietuvą. Straipsnyje pabrėžiama ne tik paties kario psichologinio pasirengimo priimti iššūkius tarptautinių operacijų metu svarba, bet ir Lietuvoje belaukiančių šeimų išgyvenimai. Autorius pastebi, kad eilinis žmogus nesuvokia, kokie pavojai tyko kario Afganistane, Irake ar kitoje neramioje šalyje. Tačiau tikrieji priešai – tai ne ginkluoti sukilėliai, atšiauri gamta, o nuolatinis nerimas ir įtampa, šeimos ir artimųjų ilgesys. Kapitono Andriaus Jurgaičio kūrinys sužavėjo nuoširdumu, savo patirtų išgyvenimų perteikimu skaitytojui. Visa, ką norėjo autorius perteikti skaitytojui yra paties išjausta ir išgyventa.

Luko Kalvaičio darbas – karių sveikinimų Lietuvai ciklą – vertinimo komisija įvertino kaip geriausią vaizdo kūrinį kategorijoje. Autorius pateikia plačią Lietuvos ginkluotųjų sausumos, jūrų ir oro pajėgų karių sveikinimų paletę. Sveikimuose Lietuvos vardo tūkstantmečio proga atsispindi karių patriotizmo jausmas, jų santykis su visuomene.

Eglė Nenortaitė
konkurso vertinimo komisijos narė

Leidinyje publikuojami Lietuvos žurnalistų sąjungos, Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2010 m. konkurso „Šiuolaikinio kario portretas“ dalyvių geriausi kūriniai.

Leidinyje naudotų nuotraukų autoriai: *Giedrius Baranauskas, Kristina Chlynova, Augustas Didžgalvis, Eglė Digrytė, Andrius Jurgaitis, Vytautas Liaudanskis, Vaidotas Mockevičius, Karolis Žikaras.*

Taip pat naudotos nuotraukos iš Alvydo Tamošiūno, Sandros Aleksiejūtės, Vytenio Bučiaus, Andriaus Jurgaičio asm. ir Krašto apsaugos ministerijos archyvu.

Sudarytoja ir redaktorė *Aldona Žemaitytė*
Maketavo *Ilona Michalevičienė*
Atsakingoji redaktorė *Aušra Vaitkevičiūtė*
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos
Viešųjų ryšių departamentas

Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,
Muitinės g. 4 Domeikava, LT-54359 Kauno r.
2010 04 10. Tiražas 700 egz.
www.kam.lt